

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Zajištění a utvrzení dluhu

Zpracovala: Eliška Vlachová
Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Kalný, Ph.D.

Plzeň, 2019

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Zajištění a utvrzení dluhu“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni, dne

Podpis

Ráda bych poděkovala panu JUDr. Miroslavu Kalnému, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady, návrhy, za trpělivost, vstřícnost a ochotu, kterou mi poskytl.

Obsah

1. Úvod	1
2. Obecné vymezení dluhu	3
2.1. Terminologie	3
2.2. Dluh jako obsah závazku	3
3. Instituty zajištění dluhu	5
3.1. Jistota	6
3.1.1. Jistota stanovená zákonem	7
3.1.2. Jistota sjednaná na základě dohody	8
3.2. Ručení	8
3.2.1. Splnění závazku ručitelem.....	9
3.2.2. Obrana ručitele.....	10
3.2.3. Zánik ručení.....	10
3.2.4. Pluralita ručitelů.....	10
3.2.5. Zákonné ručení za nepeněžitý dluh	11
3.3. Finanční záruka	11
3.3.1. Vznik záruky	12
3.3.2. Abstraktnost finanční záruky.....	13
3.3.3. Pluralita výstavců.....	13
3.3.4. Práva a povinnosti z finanční záruky	14
3.3.5. Zánik finanční záruky	15
3.4. Zajišťovací převod práva	15
3.4.1. Vznik zajišťovacího převodu práva	16
3.4.2. Práva a povinnosti ze zajištění.....	18
3.4.3. Zánik zajišťovacího převodu práva	19
3.5. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	20
3.5.1. Vznik dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	20
3.5.2. Výše srážek.....	22
3.5.3. Náklady srážek.....	22
3.5.4. Jiné příjmy	22
4. Instituty utvrzení dluhu.....	24
4.1. Smluvní pokuta.....	24

4.1.1. Funkce smluvní pokuty	25
4.1.2. Ujednání o smluvní pokutě.....	26
4.1.3. Právo na náhradu škody	28
4.1.4. Moderační právo soudu.....	29
4.2. Uznání dluhu	31
4.2.1. Náležitosti prohlášení o uznání dluhu	32
4.2.2. Nepřípustnost uznání dluhu	33
4.2.3. Konkludentní uznání dluhu	33
5. Judikatura v oblasti utvrzovacích institutů	35
5.1. Vybraná judikatura – smluvní pokuta.....	35
5.1.1. Ujednání o smluvní pokutě v tzv. všeobecných obchodních podmínkách.....	35
5.1.2. Povaha smluvní pokuty v občanskoprávních vztazích	36
5.1.3. Promlčení práva zajištěného smluvní pokutou.....	37
5.1.4. Postoupení pohledávky společně s právem na smluvní pokutu	37
5.1.5. Nárok na zaplacení smluvní pokuty splatný ke dni rozhodnutí soudu	38
5.2. Vybraná judikatura – uznání dluhu	40
5.2.1. Uznání dluhu jako jednostranný právní úkon.....	40
5.2.2. Uznání dluhu a přesun důkazní povinnosti z věřitele na dlužníka	40
5.2.3. Samostatné postoupení příslušenství pohledávky	41
5.2.4. Uznání neexistujícího dluhu	43
6. Výhody a nevýhody zajišťovacích a utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele jako slabší strany	45
6.1. Smlouvy uzavírané se spotřebitelem	46
6.1.1. Spotřebitelský úvěr	46
6.2. Výhody a nevýhody utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele.....	47
6.2.1. Výhody smluvní pokuty	48
6.2.2. Nevýhody smluvní pokuty	50
6.2.3. Výhody uznání dluhu	50
6.2.4. Nevýhody uznání dluhu	51
6.3. Výhody a nevýhody zajišťovacích institutů z pohledu spotřebitele	51
6.3.1. Výhody ručení.....	52
6.3.2. Nevýhody ručení.....	52
6.3.3. Výhody finanční záruky	53

6.3.4. Nevýhody finanční záruky	53
6.3.5. Výhody zajišťovacího převodu práva	54
6.3.6. Nevýhody zajišťovacího převodu práva.....	54
6.3.7. Výhody dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů	55
6.3.8. Nevýhody dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů.....	55
7. Závěr.....	57
Resumé	59
Seznam použitých pramenů.....	60

Seznam použitých zkratek

o. z.	Zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
NOZ	Zák. č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
obč. zák.	Zák. č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění k 1. 1. 2013
ÚS	Ústavní soud České republiky
NS	Nejvyšší soud České republiky
ZP	Zák. č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

1. Úvod

Téma diplomové práce „Zajištění a utvrzení dluhu“ jsem si vybrala nejen z důvodu, že se jedná o téma, jehož zpracováním jsem si rozšířila své znalosti užitečné v běžném životě, ale také proto, že se jedná o téma blízké mé praxi na exekutorském úřadě. Na tomto úřadě se denně setkávám s dlužníky, kteří nejsou schopni plnit řádně a včas své závazky.

Proč je dobré zajistit dluh? Pokud věřitel nechce spoléhat na to, že se uhrazení dluhu dočká až v exekučním řízení, měl by si s dlužníkem sjednat některý ze zajišťovacích prostředků, které přijdou na řadu v případě, že dlužník nesplní řádně a včas svůj dluh. Dlužník tedy dává určitou jistotu, že věřitelova pohledávka bude určitým způsobem uspokojena. Zajišťovacími a utvrzovacími instituty je tedy posíleno právo věřitele, dávají mu vyšší míru jistoty, že jeho pohledávka bude splněna. Občanský zákoník (zák. č. 89/2012 Sb.) rozlišuje zajišťovací a utvrzovací instituty. Mezi zajišťovací instituty patří: zástava, zadržovací právo, ručení, finanční záruka, zajišťovací převod práva a dohoda o srážkách ze mzdy. Zajišťovací instituty dále rozlišujeme na ty, které poskytují zajištění věcným právem (věcné) a na ty, které poskytují zajištění „obligační“. Mezi zajištění „obligační“ řadíme ručení, finanční záruku, zajišťovací převod práva, dohodu o srážkách ze mzdy. Mezi zajištění věcným právem řadíme zástavní právo a zadržovací právo. Mým úkolem je věnovat se pouze zajišťovacím institutům obligačním. Mezi utvrzovací instituty řadíme smluvní pokutu a uznání dluhu. Jaký je rozdíl mezi zajištěním a utvrzením? Občanský zákoník rozlišuje mezi zajištěním a utvrzením. *„Zajištění dluhu vede k hospodářskému zajištění dluhu (neboli nové možnosti uspokojení), zatímco utvrzení dluhu skýtá jiné výhody.“*¹ Uznáním dluhu je dluh utvrzen v tom smyslu, že je založena právní domněnka existence dluhu, což vylepšuje šanci na jeho vymahatelnost, pokud by se dlužník a věřitel dostali do soudního sporu. Druhý institut, tedy smluvní pokuta, utvrzuje dluh tím způsobem, že dlužníku hrozí sankce (tedy smluvní pokuta) v případě, že svůj dluh řádně a včas nesplní. Je tedy motivován ke splnění dluhu.

Nyní bych chtěla nastínit rozvržení mé diplomové práce. V úvodní kapitole se budu věnovat pojmům dluh a závazek. V 3. a 4. kapitole se budu

¹ BEZOUŠKA, Petr. Jak zajistit svoji pohledávku. *Hospodářské noviny: Ihned* [online]. 9. 9. 2013 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-58789830-jak-zajistit-svoji-pohledavku>

zabývat zajišťovacími a utvrzovacími instituty v obecné rovině. Pokusím se každý institut důkladně rozebrat, budu popisovat vznik jednotlivých institutů, práva a povinnosti, které z daného institutu plynou, případnou obranu proti danému institutu a následný zánik institutu. V předposlední kapitole se budu věnovat vybrané judikatuře v oblasti utvrzovacích institutů. Na závěr shrnu výhody a nevýhody zajišťovacích a utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele.

Ve své práci budu používat zkratku „o. z.“ pro občanský zákoník (tedy zákon č. 89/2012 Sb.). Vycházím z rozhodnutí civilního kolegia Nejvyššího soudu České republiky. Problémem, jak rozlišovat nový a starý občanský zákoník, si veřejnost lámala hlavu delší dobu, a proto bylo třeba ujasnit zkratku pro nový občanský zákoník. Občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu České republiky se z podnětu předsedy kolegia zabývalo problematikou používání zkratk civilních kodexů dne 12. 2. 2014. S poukazem na názorové proudy pracovišť vrchních a krajských soudů byl zjištěn jejich většinový názor, podle kterého by se hodilo pro nový občanský zákoník využít zkratku „o. z.“ nebo „OZ“ a pro občanský zákoník z roku 1963 zkratku „obč. zák.“. U některých se vžila i obliba zkratky „NOZ“ pro nový občanský zákoník a u starého občanského zákoníku (40/1964 Sb.) připojovali počátek platnosti. Většina se však podrobila názoru Nejvyššího soudu. Po diskusi civilní kolegium přijalo usnesení, ve kterém se stanovilo, že pro občanský zákoník č. 40/1964 Sb. bude používána zkratka „obč. zák.“, pro občanský zákoník č. 89/2012 Sb. bude používána zkratka „o. z.“.²

² BÁLEK, Jiří. Nejvyšší soud motorem soukromoprávní rekodifikace. *Právní prostor* [online]. 16. 04. 2014 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nejvyssi-soud-motorem-soukromopravni-rekodifikace>

2. Obecné vymezení dluhu

Abychom si mohli obecně vymežit pojem „dluh“, je nejprve nutné vysvětlit, co je to závazkový právní vztah. Dluh je totiž jako určitá povinnost součástí závazkového právního vztahu.

2.1. Terminologie

Dle důvodové zprávy k zákonu č. 89/2012 Sb. je klíčovým pojmem obligačního práva (jako práva majetkového a relativního) závazek (obligace). Závazkem je třeba rozumět takový právní poměr, jehož obsahem je právo jedné strany po té druhé něco žádat (což se označuje jako pohledávka), zatímco ona druhá má povinnost jí to poskytnout (což se zase označuje právě jako dluh).³ Stranami subjektu jsou tedy věřitel jako oprávněný a dlužník jako povinný. Návrh vychází z klasického pojetí, podle něhož: „*obligatio est iuris vinculum, quo necessitate adstringimur alicuius solvendae rei, secundum nostrae civitatis iura*„ (závazek je právní pouto, které nás svou nevyhnutelností nutí, abychom v souladu s právem našeho státu poskytli někomu nějaké plnění). Co má být plněno, je dluh, kdo plní, je dlužník.⁴ Dluh lze vymoci prostřednictvím státního donucení, které se užije v případě, že dlužník dobrovolně neplní.

V samotném občanském zákoníku se setkáváme se zaměňováním pojmů „dluh“ a „závazek“, kdy dluh (povinnost něco plnit, jež je pouze součástí obsahu závazkového právního vztahu, tedy závazku) je zaměňován se závazkem (tedy s právním vztahem, do jehož obsahu mimo jiné patří i povinnost něco plnit, neboli dluh), neboli záměna části za celek.⁵ Jedná se o terminologickou chybu, která se v občanském zákoníku vyskytuje i přes jasné vymezení pojmů v důvodové zprávě k občanskému zákoníku.

2.2. Dluh jako obsah závazku

Obsahem závazku jsou pohledávka a dluh. Dle § 1721 zák. č. 89/2012 Sb. pohledávka představuje právo věřitele na určité plnění. Jedná se o nehmotnou

³ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 4.

⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shuldmmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

⁵ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 4-5.

movitou věc dle § 496 a 498 zák. č. 89/2012 Sb. Dluh je také věc movitá, představuje majetkovou hodnotu, ale zápornou.⁶

To, co se dluží, tedy dluh, je předmětem plnění závazku. Občanský zákoník v § 1722 zdůrazňuje, že plnění, které je předmětem závazku, musí být majetkové povahy a musí odpovídat zájmu věřitele, i když tento zájem není jen majetkový. Zájem věřitele nemusí mít výlučně majetkové motivy, protože zájem věřitele na plnění může mít i jiné důvody (např. estetické).⁷ Plnění může spočívat v konání (něco dát, něco konat), či v nekonání (něčeho se zdržet, něco strpět). Charakter plnění je rozhodující pro určení například smluvního typu v rámci hlavy II. občanského zákoníku. Dle § 1908 odst. 1 o. z., splněním dluhu závazek zaniká.

⁶ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 3.

⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shultdmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

3. Instituty zajištění dluhu

Zajištění dluhu má spolu s utvrzením dluhu sloužit k zabezpečení splnění smluvních či mimosmluvních povinností. Občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb. byly tyto dva pojmy odděleny a to z důvodu, že instituty utvrzení dluhu (uznání dluhu a smluvní pokuta) totiž hospodářsky nezajišťují pohledávku věřitele, třebaže mu poskytují jiné výhody.⁸

Zajištění dluhu je upraveno převážně v pasážích věnovaných relativním majetkovým právům tedy § 2010-2047 zák. č. 89/2012 Sb. a významná část je upravena v souvislosti s právy věcnými tedy § 1309-1399.⁹ Způsoby zajištění dluhu rozlišujeme na zajištění věcným právem (věcné) a osobní zajištění neboli zajištění „obligační“. Mezi zajištění „obligační“ řadíme ručení, finanční záruku, zajišťovací převod práva a dohodu o srážkách ze mzdy. Mezi zajištění věcným právem řadíme zástavní právo a zadržovací právo. Já se ve své práci budu zabývat pouze zajištěním obligačním.

Dle § 2010 odst. 1 o. z. dluh lze zajistit, zaváže-li se třetí osoba věřiteli nebo ve prospěch věřitele za dlužníkovu plnění, anebo dá-li někdo věřiteli nebo ve prospěch věřitele majetkovou jistotu, že dlužník svůj dluh splní. Zajištění dluhu je relativní majetkový vztah, umožňující hojit se z majetku dlužníka či jiné osoby za podmínky porušení původní závazkové povinnosti (dluhu). Podstatné je, že zajištěním dluhu je ve prospěch věřitele zřízeno právo k přednostnímu uspokojení jeho pohledávky. „*O zajištění dluhu lze hovořit pouze v případě, že v důsledku použitého právního instrumentu, je kreditní pozice věřitele nějakým způsobem zlepšena.*“¹⁰

Zajištění dluhu je spojeno s principem akcesority. Zajišťovací instituty a instrumenty sledují osud hlavního, zajištěného dluhu, tzn., že zajištění dluhu se uskutečňuje prostřednictvím jiného, vedlejšího právního vztahu, který je svým vznikem, obsahem, ale i trváním zpravidla závislý na vztahu hlavním, tedy na vztahu zajišťovaném.¹¹

⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shultdmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

⁹ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 66.

¹⁰ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1238.

¹¹ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 16.

3.1. Jistota

Na úvod je třeba uvést, že jistota není samostatným zajišťovacím prostředkem. Jedná se o institut, který stanoví, jakým způsobem se dluh zajišťuje, není-li stranami sjednán přesný způsob jejího poskytnutí. „*Jistota je tedy obecným institutem, jehož nároky musí splňovat instituty speciální.*“¹² Pojem „jistota“ není v občanském zákoníku definován. Jistotou se však rozumí jednak zřízení věcně-právního (majetkového) zajištění *stricto sensu*, jednak poskytnutí osobního zajištění (obligační zajištění).¹³ Osobním zajištěním (jistotou) je typicky ručení či finanční záruka. Věcně-právním zajištěním (jistotou) je věc, která je dána věřiteli, nebo je dána v jeho prospěch jako zajištění, že dlužník svůj dluh splní (např. zástavní právo či zadržovací právo).¹⁴ Věcně-právní (majetkovou) jistotou však může být i složení peněžité částky (kauce) ve prospěch věřitele. Naopak jistotou nemůže být nepeněžitý vklad do nadace dle § 327 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., nadační jistina (s výjimkou) dle § 339 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb. a ani majetek nadačního fondu dle § 398 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

Strany si jistotu mohou dohodnout, a nebo tak může stanovit zákon, že je jedna strana povinna druhé straně „dát jistotu“ či „přiměřenou jistotu“.¹⁵ Dle § 2012 odst. 1 a 2 o. z. kdo je povinen dát jistotu, učiní své povinnosti zadost zřízením zástavního práva, není-li někdo s to dát jistotu zřízením zástavního práva, dá jistotu způsobilým ručitelem. Má se za to, že způsobilým ručitelem je osoba, která může být žalována v tuzemsku a která má vhodný majetek“.

„*Důležité pravidlo ohledně jistoty, které má pro zajištění v soukromém právu obecný dopad, je, že věřitel má vůči osobě, která poskytla zajištění, informační povinnost o aktuální výši zajišťovaného dluhu bez ohledu na to, jakým způsobem bylo zajištění poskytnuto.*“¹⁶ Toto pravidlo je shledáno praktickým zejména pro třetí osoby, které poskytly zajištění, aniž by byly samy dlužníkem.

¹² ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: Obecná část. Deliktní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-496-1, str. 46.

¹³ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1243.

¹⁴ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 113.

¹⁵ TINTĚRA, Tomáš. OaO: Nový občanský zákoník v souvislosti se zajištěním dluhů užívá pojem „jistota“, ale nikde moc není rozvedeno, co se tím vlastně myslí? *Rekodifikace & praxe*. 2014, roč. 2, č. 5, s. 26-27. ISSN 1805-6822.

¹⁶ TINTĚRA, Tomáš. OaO: Nový občanský zákoník v souvislosti se zajištěním dluhů užívá pojem „jistota“, ale nikde moc není rozvedeno, co se tím vlastně myslí? *Rekodifikace & praxe*. 2014, roč. 2, č. 5, s. 26-27. ISSN 1805-6822.

Na základě ustanovení § 2015 o. z. jistota zajišťuje jistinu dluhu a úroky. Toto ustanovení o. z. je dispozitivní. To znamená, že strany si mohou sjednat, že jistota se naopak na úroky vztahovat nebude, nebo je bude zajišťovat pouze částečně.

Dle § 2017 odst. 1 o. z. v případě, že jistota klesne na ceně tak, že se zajištění stane nedostatečným, má věřitel právo žádat od dlužníka, aby zajištění bez zbytečného odkladu přiměřeně doplnil; pokud to dlužník neučiní, stane se splatnou ta část pohledávky, která není zajištěna. Uvedené pravidlo může být v praxi aplikováno pouze na případy, kdy jistotou je věcně-právní zajištění. Nelze si představit přiměřené doplnění jistoty, pokud jde o osobní zajištění a ručitel se stane méně solventním.¹⁷

V nájemní smlouvě se setkáme se zvláštní úpravou jistoty (kauce), neboť je tam stanoven jednak limit jistoty v § 2254 odst. 1 o. z., kdy: „*Ujednají-li si strany, že nájemce dá pronajímateli peněžitou jistotu, že zaplatí nájemné a splní jiné povinnosti vyplývající z nájmu, nesmí být jistota vyšší než trojnásobek měsíčního nájemného.*“¹⁸ Dále je v § 2254 odst. 2 o. z. upraveno vypořádání jistoty při skončení nájemního vztahu. „*Při skončení nájmu pronajímatel vrátí jistotu nájemci; započte si přitom, co mu nájemce případně z nájmu dluží. Nájemce má právo na úroky z jistoty od jejího poskytnutí alespoň ve výši zákonné sazby.*“¹⁹

Jistotu si mohou osoby sjednat na základě dohody, či jim to může stanovit zákon. Obsahem ujednání je povinnost jedné strany dát druhé straně jistotu či přiměřenou jistotu.

3.1.1. Jistota stanovená zákonem

V některých případech se můžeme setkat s jistotou stanovenou zákonem. Zákoník tento případ označuje termínem „povinnost dát jistotu“. Dle důvodové zprávy k občanskému zákoníku je dána při uspokojení přednost věřitelům, jímž svědčí zákonné zajištění, před věřiteli, jejichž jistota byla založena smlouvou. V případě, že se strany u povinnosti „dát jistotu“ nedohodnou na výši a předmětu jistoty, pak ji může stanovit soud dle § 3027 zák. č. 89/2012 sb.

¹⁷ TINTĚRA, Tomáš. OaO: Nový občanský zákoník v souvislosti se zajištěním dluhů užívá pojem „jistota“, ale nikde moc není rozvedeno, co se tím vlastně myslí? *Rekodifikace & praxe*. 2014, roč. 2, č. 5, s. 26-27. ISSN 1805-6822.

¹⁸ § 2254 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

¹⁹ § 2254 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.

S povinností sjednat jistotu ze zákona se setkáváme například v případě, kdy hrozí věřiteli zhoršení dobytnosti pohledávky, nebo při zajištění práv přehlasovaného spoluvlastníka věci, při fúzi spolků nebo nadací, při hrozícím porušení smlouvy, a tak dále.

Výše jistoty je v případě jistoty stanovené zákonem limitována. Např. dle § 2013 zák. č. 89/2012 Sb. nikdo není povinen přijmout věc jako jistotu do částky vyšší, než kolik činí dvě třetiny obvyklé ceny. Dále dle § 2014 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb. stavební pozemek nebo nemovitost sloužící podnikatelským účelům je dostatečnou jistotou do poloviny obvyklé ceny. Dle § 2014 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb. cenný papír zajišťující bezpečný výnos je dostatečnou jistotou do tří čtvrtin obvyklé ceny. Dle § 2014 odst. 3 zák. č. 89/2012 Sb. jsou vklady v bankách nebo spořitelních a úvěrních družstvech způsobilou jistotou do výše pojištění.

3.1.2. Jistota sjednaná na základě dohody

V případě, kdy ze zákona nevyplývá povinnost sjednat jistotu, závisí pouze na ujednání stran, zda-li si sjednají zajištění ve prospěch některého dluhu. Smluvené zajištění může probíhat různými formami, jak se věřitel s dlužníkem dohodnou. Výše jistoty vzniká u smluveného zajištění dohodou stran.

3.2. Ručení

Ručení je upraveno v občanském zákoníku v § 2018 až § 2028. V úvodních ustanoveních věnujících se ručení je objasněna podstata ručení. „*Kdo věřiteli prohlásí, že ho uspokojí, jestliže dlužník věřiteli svůj dluh nesplní, stává se dlužníkovým ručitelem. Nepřijme-li věřitel ručitele, nemůže po něm nic žádat.*“²⁰ Jedná se o dvoustranné právní jednání. Důvodová zpráva k o. z. definuje vznik ručení jako smluvní vztah v tom smyslu, že odmítne-li věřitel ručitele, nemá poté již právo po něm cokoliv žádat.

Ručitelské prohlášení je vyžadováno v písemné formě. Na věřitelovu akceptaci žádná forma vyžadována není. Ručitelské prohlášení se musí dostat do dispoziční sféry věřitele, jinak by smlouva o ručení nemohla vzniknout. Smlouva vzniká až při střetu návrhu ručitele a akceptace věřitele. V případě, že k uzavření smlouvy z toho či onoho důvodu nedojde, přestože návrh na její uzavření byl

²⁰ § 2018 odst. 1,2 zák. č. 89/2012 Sb.

druhou stranou přijat, pozbývají zmíněná právní jednání bez jakéhokoli dalšího právního účinku.²¹

Podstatné je, aby zde byl nějaký dluh (peněžitý i nepeněžitý), který je potřeba uspokojit. Dle § 2019 odst. 1 o. z., ručení však může být poskytnuto i pro dluhy budoucí nebo podmíněné, jakož i za soubor dluhů určitého druhu vznikajících dlužníku v určité době nebo soubor různých dluhů z téhož právního důvodu. V odstavci druhém § 2019 o. z. je uvedeno, že platnosti ručení nebrání, je-li závazek dlužníka neplatný pro nedostatek jeho způsobilosti zavazovat se k povinnostem, pokud o tom ručitel při převzetí ručitelského závazku věděl nebo vědět musel.

3.2.1. Splnění závazku ručitelem

V případě, že věřitel dlužníka písemně vyzve k plnění a dlužník dluh nesplní v přiměřené lhůtě, má věřitel právo požadovat splnění dluhu po ručiteli. Jedná se i o takový případ, kdy dlužník splnil část dluhu, například zaplatil pouze jistinu a je potřeba, aby zbývající příslušenství splnil ručitel.²² Jedná se o subsidiární vztah, tzn., že jde jenom o podpůrný zdroj uspokojení zajištění pohledávky, který se uplatní jenom tehdy, nebyla-li pohledávka dlužníkem dobrovolně splněna, případně nezanikla-li jinak. Ručení je pevně spjato s principem akcerosority, to znamená, že ručitelský závazek (tj. ručení) vzniká jen tehdy, vznikla-li platně zajištěná pohledávka (tj. ta pohledávka, k jejímuž zajištění má ručení sloužit) a že také dochází k zániku ručení, zanikne-li jím zajištěná pohledávka.²³

Přiměřená lhůta k plnění dlužníka není v občanském zákoníku nikde definována. Tato lhůta má dispozitivní povahu a pro odstranění případných sporů je potřeba si délku této lhůty ujednat přímo v ručitelském prohlášení. Věta druhá § 2021 odst. 1 zák. č. 89/2012 uvádí, že výzva věřitele k plnění dlužníka není potřeba, nemůže-li ji věřitel uskutečnit nebo je-li nepochybné, že dlužník dluh nesplní.

²¹ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 301.

²² TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 139.

²³ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 309.

3.2.2. Obrana ručitele

Dle § 2022 o. z. může ručitel plnění odepřít, pokud věřitel zavínil, že pohledávka nemůže být uspokojena dlužníkem. „*Jde o námitku plynoucí výhradně z ručitelského vztahu, která přísluší právě jen ručiteli a nikomu jinému, protože z logiky věci vyplývá, že ji může uplatnit právě jen ručitel. Z pohledu věřitele se musí jednat o zaviněné jednání či o opomenutí. Není stanovená forma zavinění. Může se jednat jak o úmysl, tak o nedbalost.*“²⁴ Věřitel, který zavínil nemožnost plnění závazku dlužníkem, ztrácí nárok vůči ručiteli na plnění pouze tehdy, pokud ručitel skutečně plnění odepřel.

Na základě § 2023 odst. 1 o. z. může ručitel vůči věřiteli uplatnit všechny námitky, které má proti věřiteli dlužník. Ručitel může uplatnit tyto námitky: námitka započtení dlužníkovy pohledávky, námitka promlčení, či námitka zániku dluhu splněním. Avšak právo ručitele vznášet proti věřiteli námitky významně snižuje hodnotu zajištění, věřitel se je proto bude zpravidla snažit vyloučit či omezit.²⁵ Dle § 2023 odst. 2 o. z. uplatní-li ručitel námitky, které mu sdělil dlužník, nahradí dlužník ručiteli náklady, které mu vznikly, byly-li námitky neúspěšné.

3.2.3. Zánik ručení

Ručení zaniká zánikem dluhu, který zajišťuje. Ručení nezaniká, pokud dluh zanikl pro nemožnost plnění dlužníka, a ručitel jej splnit může, nebo pro zánik právnické osoby, která je dlužníkem. Zajištění je vázáno na zajišťovanou pohledávku, nikoli na osobu dlužníka. Smrtí dlužníka obecně povinnost tedy nezanikne, z důvodu, že zajištění není vázáno na osobu dlužníka, avšak výjimkou je případ, kdyby obsahem bylo plnění, které může plnit pouze osobně dlužník a nikdo jiný.

3.2.4. Pluralita ručitelů

Zaručí-li se za týž dluh více ručitelů, ručí každý z nich věřiteli za dluh celý, avšak strany se mohou dohodnout i jinak, neboť právní úprava je

²⁴ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5 str. 318-319.

²⁵ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1260.

dispozitivní. „Ručitel má vůči ostatním ručitelům stejná práva jako spoludlužník.“²⁶ Pokud nebylo dohodnuto jinak a každý z ručitelů ručí za celý závazek, věřitel může požadovat splnění dluhu po kterémkoli z ručitelů. Ručitelé jsou zavázáni společně a nerozdílně, to znamená, že věřitel může celé plnění nebo jeho libovolnou část požadovat po kterémkoliv ze spoluručitelů. Závazek zaniká v rozsahu, ve kterém byl některým z nich splněn.²⁷ Dluh i závazek zaniká splněním kterýmkoliv ze spoluručitelů.

3.2.5. Zákonné ručení za nepeněžitý dluh

Ručení může vzniknout i přímo ze zákona. Na ručení vzniklé ze zákona se přiměřeně použijí ustanovení upravující ručení obecně. „Na ručení ze zákona se použije zvláštní režim pro zákonné ručení za nepeněžitě dluhy.“²⁸ Takovým ručením je zajištěna peněžitá pohledávka, která věřiteli přísluší při porušení zajištěného dluhu dle § 2028 o. z. V komentáři k občanskému zákoníku se dočteme, že toto ustanovení, které není v důvodové zprávě nijak vysvětleno, vyvolává řadu nejasností.

Peněžitou pohledávkou vznikající věřiteli při porušení zajištěného dluhu, na kterou se vztahuje zákonná úprava ručení, může být např. pohledávka na smluvní pokutu, představující jinak utvrzení dluhu, ke které se může dlužník zavázat pro případ porušení některé povinnosti k nepeněžitému plnění, a to samozřejmě i k nezastupitelnému plnění.

3.3. Finanční záruka

Finanční záruka je upravena v občanském zákoníku v § 2029 až § 2039. Jedná se o obdobu bankovní záruky, která bývala upravena v obchodním zákoníku. Avšak dle důvodové zprávy k zák. č. 89/2012 Sb. bylo potřeba zakotvit institut finanční záruky, neboť výstavcem takové záruky může být nejen banka. Možnost vystavit finanční záruku byla rozšířena na všechny fyzické a právnické osoby. „Finanční záruka představuje zajištění dluhu, a to včetně budoucího, případně podmíněného dluhu, peněžitého i nepeněžitého, ale také může jít o

²⁶ § 2027 zák. č. 89/2012 Sb.

²⁷ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5 str. 320-321.

²⁸ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 144.

*závazek určitého plnění, jež striktně vzato není ani vázáno na nějaký dluh.*²⁹ Hlavním smyslem finanční záruky je zajištění pohledávek věřitelů a případně zajištění plnění.

*„Bankovní záruka má formu univerzálního zajišťovacího prostředku s peněžitým plněním.“*³⁰ Dle komentářové literatury se existence dluhu striktně vzato nevyžaduje – finanční záruka může vázat povinnost výstavce plnit na jinak definované podmínky.

3.3.1. Vznik záruky

Finanční záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelní a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku dle § 2029 odst. 1 o. z. V tomto ustanovení je tedy stanoveno, že záruka vzniká prohlášením výstavce v záruční listině, avšak Vrchní soud v Praze ve svém rozhodnutí 5 Cmo 649, 650/95 z 3. března 1997 dovodil, že ani v případě jednostranného právního jednání *„nemůže mezi ručící bankou a beneficentem vzniknout právo dříve, než je listina beneficentovi doručena. I jednostranný právní úkon musí mít svého adresáta a i on nemůže být účinný, není-li zvláštní právní úpravy, dříve, než mu dojde.“*³¹

Jedná se o podobný režim jako u ručení a to v tom smyslu, že jde o vztah mezi věřitelem, dlužníkem a osobou, která se osobně zavazuje uhradit dluh dlužníka, avšak oproti ručení se zde ponechává na vůli vystavitele, zda záruka bude subsidiární vůči původnímu dluhu nebo se od původního dluhu zcela odtrhne.³²

V úvodním ustanovení, které se věnuje finanční záruce, se dočteme, že záruční listina musí být vystavena v písemné formě. Obsahové podmínky záruční listiny jsou: identifikace vystavitele, věřitel oprávněný ze záruky, zajišťovaný

²⁹ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5 str. 330.

³⁰ HEJNÁ, Veronika. Bankovní záruka jako efektivní nástroj zajištění dluhu. *Právní prostor* [online]. 17.09.2015 [cit. 2018-09-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bankovni-zaruka-jako-efektivni-nastroj-zajisteni-dluhu>

³¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1266.

³² RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 78.

dluh, maximální výše plnění, popř. bývá uvedena doba platnosti záruky a podmínky, za kterých dojde k vyplacení.

3.3.2. Abstraktnost finanční záruky

Jak bylo uvedeno již výše, finanční záruka je zajišťovací institut podobný ručení. Od ručení se odlišuje tím, že se vztahuje na jiný okruh subjektů finanční záruku poskytujících. Další odlišností je abstraktnost finanční záruky, což znamená, že finanční záruka představuje právně samostatný závazek. „*Abstraktnost finanční záruky je jejím nejdůležitějším charakteristickým znakem. Spočívá jednak v nezávislosti na hlavním zajišťovaném (podkladovém) vztahu a též v bezpodmínečnosti výplaty ze strany banky, jsou-li splněny podmínky určené v záruční listině.*“³³ Finanční záruku tedy lze zcela oddělit od původního dluhu.

Oproti ručení, kdy ručitel může vůči věřiteli uplatnit všechny námítky, které má proti věřiteli dlužník, výstavce může vůči věřiteli uplatnit pouze námítky, jejichž uplatnění záruční listina připouští.

3.3.3. Pluralita výstavců

„*Výstavce, který učinil prohlášení v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, splní-li se podmínky v ní uvedené, může požádat další osobu, aby finanční záruku potvrdila.*“³⁴ Dle § 2031 odst. 1 o. z. potvrdí-li finanční záruku jiný výstavce, může věřitel uplatnit právo z finanční záruky vůči kterémukoli z těchto výstavců. Počet výstavců tedy není zákonem omezený. Věřitel může v tomto případě uplatnit právo na plnění ze záruky jak proti původnímu výstavci, tak i proti novému výstavci, který finanční záruku potvrdil. V případě, že nový výstavce ze záruky skutečně plnil, má právo požadovat náhradu svého plnění od původního výstavce. Dle § 2031 odst. 2 o. z. má nový výstavce právo na náhradu svého plnění za podmínky, že nejprve potvrdí finanční záruku a následně z této záruky plní.

„*Poskytne-li výstavce finanční záruku na žádost jiného výstavce, má výstavce, který záruku poskytl, vůči žádajícímu výstavci právo na náhradu, pokud*

³³HEJNÁ, Veronika. Bankovní záruka jako efektivní nástroj zajištění dluhu. *Právní prostor* [online]. 17.09.2015 [cit. 2018-09-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bankovni-zaruka-jako-efektivni-nastroj-zajisteni-dluhu>

³⁴KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 337.

*z poskytnuté záruky plnil a dodržel podmínky určené v žádosti.*³⁵ Dle komentářové literatury se jedná o obdobný případ jako v § 2031 o.z., avšak další výstavce přistoupí do vztahu nikoli na základě potvrzení finanční záruky, ale na základě vystavení další samostatné záruky. „*Děje se tak zejména v mezinárodním obchodě, na místě, kde by lokální banka nebyla příjemcem záruky pokládána za dostatečně bonitní.*“³⁶

Oznámí-li výstavce další osobě, že jiný výstavce poskytl finanční záruku, nevznikne z toho oznamujícímu výstavci povinnost z finanční záruky; způsobí-li však nesprávným oznámením škodu, nahradí ji.

3.3.4. Práva a povinnosti z finanční záruky

V této kapitole se budu věnovat právům a povinnostem ve vztahu k finanční záruce. Věřitel má právo na plnění ze záruky. Dle § 2036 o. z. právo na plnění ze záruky může věřitel postoupit. Toto právo může věřitel postoupit kdykoli a to i v případě, že záruční listina nic neuvádí. Jedná se vlastně o postoupení budoucí pohledávky, která vznikne v případě, že bankovní záruka bude uplatněna. V případě, že to bylo ujednáno v záruční listině, může být věřitelem postoupeno i právo uplatnit finanční záruku, současně se převádí i právo na plnění ze záruky. „*Pokud do budoucna v textu záruční listiny nebude uvedeno, že věřitel je oprávněn postoupit i právo uplatnit bankovní záruku, bankovní záruka bude ex lege nepostupitelná.*“³⁷ Právo na uplatnění finanční záruky lze postoupit pouze tehdy, pokud to záruční listina výslovně umožňuje.

Jelikož finanční záruka představuje právně samostatný závazek, výstavce záruční listiny má právo proti věřiteli uplatnit pouze ty námitky, které byly mezi stranami dohodnuty. Ty, které jsou přímo uvedené v záruční listině. Nemůže se tedy bránit těmi námitkami, jimiž by se mohl proti pohledávce věřitele bránit samotný dlužník. Je zde vyloučen princip akcesority.

Existuje zde právo výstavce omezit finanční záruku na dobu určitou. „*Neuplatní-li věřitel vůči výstavci své právo v době určené záruční listinou,*

³⁵ § 2032 zák. č. 89/2012 Sb.

³⁶ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5 str. 80.

³⁷ HEJNÁ, Veronika. Bankovní záruka jako efektivní nástroj zajištění dluhu. *Právní prostor* [online]. 17.09.2015 [cit. 2018-09-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bankovni-zaruka-jako-efektivni-nastroj-zajisteni-dluhu>

*finanční záruka zanikne.*³⁸ Dle komentářové literatury jsou v bankovní praxi finanční záruky takřka bez výhrad vystavovány s časovým limitem jednak z obchodních, jednak z regulatorních důvodů.³⁹ Toto časové omezení musí být uvedeno přímo v záruční listině, jinak nemá žádný právní význam.

Výstavce má právo, aby mu dlužník nahradil to, co výstavce plnil podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou. Toto pravidlo platí i tehdy, pokud smlouvu s výstavcem uzavřela třetí osoba.

Dlužník nemůže vůči výstavci uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, neujednal-li s ním, že si výstavce vůči věřiteli uplatnění takových námitek vyhradí v záruční listině dle § 2039 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.

3.3.5. Zánik finanční záruky

K zániku finanční záruky dochází zejména uplynutím doby platnosti (u záruky sjednané na dobu určitou). K zániku finanční záruky dochází také jinými způsoby, mezi které patří např. výplata celé zaručené částky na základě uplatnění bankovní záruky, splnění dokumentární podmínky stanovené v záruční listině pro ukončení bankovní záruky, zproštění vystavující banky povinnosti plnit zaručenou částku a to oprávněným ve formě písemného prohlášení, anebo snížení zaručené částky na nulu. „*V záručních listinách bývá též často obsažena klauzule stanovící, že záruka zaniká dnem, kdy je bance vrácen originál záruční listiny příjemcem záruky.*“⁴⁰

3.4. Zajišťovací převod práva

Zajišťovací převod práva je upraven v občanském zákoníku v § 2040 až § 2044. V úvodním ustanovení je stanoveno, že zajišťovací převod práva je pojímán jako jeden ze způsobů, jimiž lze dát jistotu, že dluh bude splněn. Smlouvou o zajišťovacím převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo. Dle důvodové zprávy k o. z. je účelem zajišťovacího převodu práva vyhovět zájmu věřitele získat lepší jistotu a snazší uspokojení, než

³⁸ § 2038 zák. č. 89/2012 Sb.

³⁹ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1270.

⁴⁰ HEJNÁ, Veronika. Bankovní záruka jako efektivní nástroj zajištění dluhu. *Právní prostor* [online]. 17.09.2015 [cit. 2018-09-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bankovni-zaruka-jako-efektivni-nastroj-zajisteni-dluhu>

jaké poskytují jiné způsoby zajištění. Podstatou zajišťovacího převodu je vylepšení právního postavení věřitele tím, že na něj jeho dlužník či osoba třetí dočasně převádí své právo (včetně vlastnického) za účelem zajištění věřitelovy pohledávky. Jedná se o převod dočasný (resp. podmíněný).

V § 2040 odst. 2 o. z. je stanovena vyvratitelná domněnka, že zajišťovací převod práva je převodem s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn. Podle dřívější právní úpravy totiž bylo sporné, zda se jedná o převod s rozvazovací podmínkou či o fiduciární převod. Judikatura se však přiklonila k závěru, že se vždy jedná o převod s rozvazovací podmínkou. Domněnka je nyní v občanském zákoníku uvedena pro případ, že by docházelo k absenci jiné úpravy. Není však vyloučena odchylná úprava smluvních stran (jedná se o dispozitivní právní úpravu). „*Pokud je tedy převod práva sjednán jako převod s rozvazovací podmínkou, tak splněním dluhu, který je zajištěný, dochází k automatickému obnovení předešlého stavu ohledně vlastnického či jiného práva. Pokud by smlouvou byl převod sjednán jako fiduciární, tak splněním dluhu nedochází k obnovení práv původnímu subjektu, ale je třeba právního jednání zajištěného věřitele, který toto právo převede zpět na dlužníka nebo na třetí osobu, která zajištění poskytla.*“⁴¹

3.4.1. Vznik zajišťovacího převodu práva

Zajišťovací převod práva vzniká uzavřením smlouvy mezi věřitelem a dlužníkem popřípadě třetí osobou. „*Smlouvou se zajišťuje splnění peněžitého či nepeněžitého dluhu tak, že osoba, která dává jistotu, převádí na věřitele své právo s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn.*“⁴² Předmětem takového ujednání může být jakékoli právo. Nejčastěji se však jedná o právo vlastnické k věci, ať již hmotné či nehmotné (např. pohledávka).⁴³ „*Zajišťovací převod vlastnického práva lze sjednat také formou kupní smlouvy, ve které bude splatnost dohodnuté kupní ceny vázána k okamžiku splatnosti zajišťované pohledávky s tím, že bude-li zajištěná pohledávka včas a řádně splněna (čímž se obnoví vlastnické právo dlužníka), zanikne věřiteli povinnost k úhradě kupní ceny, nedojde-li k řádné a*

⁴¹ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 152.

⁴² ELIÁŠ, Karel. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, 2011(1-2), str. 72-75.

⁴³ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 81.

*včasné úhradě zajištěné pohledávky, započte se kupní cena na zajišťovanou pohledávku.*⁴⁴

Občanský zákoník pro smlouvu o zajišťovacím převodu práva oproti dřívější právní úpravě nevyžaduje písemnou formu. Avšak jiná zákonná ustanovení, např. požadavek písemné formy smluv o převodu nemovité věci, tím nejsou dotčena.⁴⁵

V případě, že se zajišťovací převod práva týká věci zapsané ve veřejném seznamu, vzniká zajištění zápisem do tohoto seznamu. Do veřejného seznamu je třeba i uvést dočasnou povahu zajišťovacího převodu práva.⁴⁶ Zápis se provádí tzv. poznámkou. Tímto zápisem je zajištěna ochrana třetích osob v tom smyslu, že je jim zřejmé, že zapsané právo má jen dočasný a podmíněný charakter. Pokud se věřitel, na kterého je dočasně převedeno vlastnictví k dané věci, rozhodne převést vlastnické právo na jinou osobu, podá návrh na vklad na katastr nemovitostí. Takovýto návrh však bude zamítnut, neboť zde bude poznámka dočasnosti. Pokud se zajišťovací převod bude vztahovat k věci, která není zapsaná ve veřejném seznamu, uplatní se zde při dalším převodu vlastnického práva na jinou osobu § 1107 zák. č. 89/2012 Sb. „*Kdo nabude vlastnické právo, přejímá také závady vážnoucí na věci, které jsou zapsány ve veřejném seznamu; jiné závady přejímá, měl-li a mohl-li je z okolností zjistit nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon.*“⁴⁷

V zásadě zde tedy fungují dva režimy. První režim se týká věci zapsané ve veřejném seznamu. Zajišťovací převod práva vzniká zápisem do tohoto seznamu, avšak vzájemná práva a povinnosti stran vznikají již se samotnou účinností smlouvy o zajišťovacím převodu práva. Druhý režim se týká věci nezapsané ve veřejném seznamu, zajišťovací převod práva je účinný již okamžikem uzavření smlouvy.⁴⁸

⁴⁴ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 152.

⁴⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obz15shultdmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

⁴⁶ § 2041 zák. č. 89/2012 Sb.

⁴⁷ § 1107 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

⁴⁸ TEJNSKÝ, Ondřej. Zajišťovací převod práva vyhovuje zájmu věřitele na lepší jistotu a snazší uspokojení. *Právní prostor* [online]. Praha, 03.08.2015 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/zajistovaci-prevod-prava-vyhovuje-zajmu-veritele-na-lepsi-jistotu-a-snazsi-uspokojeni>

3.4.2. Práva a povinnosti ze zajištění

Převést své právo zajišťovacím převodem může jak dlužník, tak i libovolná třetí osoba a příjemcem jistoty poskytnuté převodem nemusí být vždycky jenom věřitel, ale jistotu lze poskytnout i třetí osobě, které je poskytována ve věřitelův prospěch.

Při převodu vlastnického práva zajišťovacím převodem je věřitel oprávněn mít tuto věc u sebe po celou dobu trvání zajišťovacího převodu práva a je povinen vykonávat prostou správu věci. Věřitel, na kterého bylo právo převedeno, má tedy postavení vlastníka. Může mj. žalovat jiné osoby o vydání věci, zdržují-li ji bez právního důvodu, a může je žalovat i o to, aby ustali v rušení jeho práva. Stejně tak má právo žalovat na určení svého vlastnictví. Zároveň je však omezen tím, že zajišťovací převod práva má dočasný charakter – bude-li dluh splněn, musí věřitel vydat předchozímu vlastníku, co k zajištění obdržel.⁴⁹

Má-li věc ve své moci ten, kdo věřiteli převodem práva jistotu zřídil, vykonává on prostou správu věci. Prostá správa cizího majetku je popsána v § 1405 o. z. „*Kdo vykonává prostou správu cizího majetku, činí vše, co je nutné k jeho zachování.*“⁵⁰ Za zákonem stanovených podmínek může ten, kdo vykonává prostou správu cizí věci, ze spravovaného majetku také něco zcizit, je-li to v zájmu zachování hodnoty, podstaty a účelu spravovaného majetku nebo je-li to nutné k zaplacení dluhů s tímto majetkem spojených; jinak jen za protiplnění. Za stejným účelem může správce spravovaný majetek zastavit nebo jinak použít jako jistotu. K těmto právním jednáním musí správci udělit souhlas beneficiem.⁵¹ Takže dlužníkovi nebo jinému poskytovateli jistoty musí takový souhlas udělit věřitel (pokud dlužník vykonává prostou správu věci sám i přesto, že svou věc převedl věřiteli do vlastnictví k zajištění pohledávky) a podle analogie zase věřiteli, jemuž bylo vlastnické právo převedeno a který má věc u sebe, nejspíš naopak dlužník anebo ta třetí osoba, jež věřiteli své právo převedla.⁵² Avšak souhlasu beneficiem není potřeba, pokud hrozí rychlá zkáza věci nebo je-li

⁴⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obz15shultdmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

⁵⁰ § 1405 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵¹ § 1408 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵² KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 361.

pravděpodobné, že věc rychle ztratí na hodnotě.⁵³ Za těchto podmínek má tedy osoba, která vykonává prostou správu věci, úplnou autonomii. Pokud by však takový správce plnou autonomii neměl, druhá strana by mohla namítat neplatnost právního jednání dle § 586 odst. 1 o. z. Nenamítne-li však oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.⁵⁴

3.4.3. Zánik zajišťovacího převodu práva

„Podstata zajišťovacího převodu je v převedení majetkového práva na věřitele ve spojení s rozvazovací podmínkou, že dluh bude splněn.“⁵⁵ „Pomine-li důvod trvání zajišťovacího převodu práva, umožní věřitel osobě, která zajištění poskytla, výkon práva v předešlém rozsahu. Zároveň jí vydá vše, co z převedeného práva získal nebo co k němu přibylo, proti náhradě nákladů, které v souvislosti s výkonem zajišťovacího převodu práva účelně vynaložil.“⁵⁶ Jedná se o dispozitivní úpravu, lze si sjednat odchýlně, jak bude věřitel nakládat s tím, co získal z předmětu zajištění za dobu, po kterou na něj bylo převedeno právo. K obnovení původního stavu nebo zpětnému převodu tak v zásadě dochází při splnění nebo jiném zániku zajišťovaného dluhu, nepostačí však promlčení takového dluhu. „Při poskytnutí jistoty převodem práva není promlčení pohledávky důvodem pro zpětný převod práva osobě, která jistotu poskytla.“⁵⁷

Dle § 2044 odst. 1 o. z. nebude-li zajištěný dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným a dlužník předá věřiteli vše, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva. Věřitel získá definitivně právo, které měl do té doby pouze jako podmíněné. V případě, že obvyklá cena jistoty zřejmě převyšuje výše zajištěného dluhu, vyplatí věřitel osobě, která jistotu poskytla, částku odpovídající rozdílu. *„Hodnota jistoty i výše dluhu by měla být určena smluvně, neboť v opačném případě je na věřiteli, aby prokázal, že cena jistoty výši dluhu zřejmě nepřevyšuje (viz § 2044 odst. 2 o. z.)“⁵⁸*

Komentářová literatura uvádí, že ustanovení občanského zákoníku se nijak nezabývá otázkou dalšího trvání zajištěného dluhu. Z konstrukce odst. 2 § 2044 o.

⁵³ § 1408 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵⁴ § 586 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵⁵ ELIÁŠ, Karel. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, **2011**(1-2), str. 72-75.

⁵⁶ § 2043 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵⁷ § 616 zák. č. 89/2012 Sb.

⁵⁸ MIHALÍK, Vojtěch. Zajišťovací převod práva v novém občanském zákoníku. *Epravo* [online]. Praha, 08.04.2016 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajistovaci-prevod-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-100887.html>

z. je však třeba dovodit, že odstavec 1 předpokládá, že zajištěný dluh zaniká v rozsahu, v němž je „kryt“ hodnotou převedené věci.⁵⁹

3.5. Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů je upravena v občanském zákoníku v § 2045 až § 2047. Občanský zákoník obsahuje definici v § 2045 odst. 1: „*Dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu. Nejde-li o srážky podle věty první k uspokojení práva zaměstnavatele, je třeba k uzavření dohody předchozího souhlasu zaměstnavatele.*“⁶⁰ Lze tedy dovodit, že občanský zákoník vyžaduje k uzavření dohody o srážkách ze mzdy předchozí souhlas zaměstnavatele, to neplatí, jde-li o srážky k uspokojení práva zaměstnavatele. Oproti dřívější právní úpravě lze dohodou o srážkách ze mzdy zajistit jakýkoliv dluh.

Tento institut má mezi dalšími zajišťovacími instituty výjimečné postavení a to ve dvou ohledech. Jeho výjimečnost spočívá v návaznosti na systém pracovního práva a také svým využitím v praxi, neboť velmi často není vnímána a užívána jako zajištění v pravém slova smyslu, ale spíše jako úprava způsobu úhrady určitého závazku v době jeho splatnosti.⁶¹ Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů je řazena mezi zajišťovací instituty s tím, že zároveň dochází k postupnému uspokojování dluhu.

3.5.1. Vznik dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Dohoda o srážkách ze mzdy tedy logicky vzniká smluvním ujednáním stran. Dohoda nevyžaduje písemnou formu. Obsahem této dohody je ujednání, že část příjmu není zaměstnanci (zpravidla dlužníku) pravidelně předána a je využita jinak. K tomu je potřeba souhlas dlužníka jako zaměstnance a též souhlas zaměstnavatele (pokud není sám věřitelem). Předpisy pracovního práva stejně jako samotnou výplatu příjmu regulují také provádění srážek a jejich možnou

⁵⁹ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1277.

⁶⁰ § 2045 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

⁶¹ PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jiří HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8, str. 707.

výši. Zaměstnanec je tak chráněn jako slabší strana před neuváženým závazkem i případným nátlakem zaměstnavatele, na druhou stranu je však omezena smluvní svoboda stran.⁶²

Dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů může vznikat ve dvou variantách. Tyto dvě varianty se liší účelem, obvyklým použitím i okruhem smluvních stran. Společným rysem těchto variant jsou pravidelné srážky z opakujícího se příjmu zaměstnance ze závislé činnosti.

První variantou je dohoda uzavíraná k uspokojování práva zaměstnavatele, uzavírají ji zaměstnavatel a dlužník jako jeho zaměstnanec. V tomto případě již tedy není potřeba souhlasu zaměstnavatele (jako věřitele). Tato varianta se často vymyká obvyklému chápání zajištění dluhu, neboť zajištění dluhu spočívá v úhradě z jiných zdrojů v případě, že by dluh nebyl řádně splněn. Dohoda mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem jsou mnohem častěji uzavírány jako přímý způsob úhrady zajištěného závazku v době řádně sjednané splatnosti. Takové dohody slouží k úhradě škody vzniklé zaměstnavateli porušením povinnosti ze strany zaměstnance, ale také k platbám za benefity poskytované zaměstnanci (splátky zaměstnaneckých půjček, náhrada za tzv. „soukromé kilometry“, kdy zaměstnanec se svolením zaměstnavatele užívá vůz i k soukromým účelům a hradí mu za to sjednanou úplatu, ubytování atd.). Dle § 2045 odst. 2 o. z. proti plátcí mzdy nebo platu nabývá věřitel práva na výplatu srážek okamžikem, kdy byla plátcí dohoda předložena. V dané situaci, kdy zaměstnavatel je zároveň věřitelem, není nutné předložení dohody zaměstnavateli, respektive nastává přímo jejím uzavřením. „*Zaměstnavatel tak je oprávněn sjednanou částku srazit, jakmile vznikne další nárok na mzdu, tedy v následujícím výplatním termínu.*“⁶³

Druhou variantou je dohoda uzavíraná mezi zaměstnancem jako dlužníkem a věřitelem odlišným od osoby zaměstnavatele. Taková dohoda představuje záruku, že z pravidelně opakujícího se příjmu zaměstnance (resp. dlužníka) budou prováděny pravidelné splátky, a to nezávisle na vůli dlužníka. Realizace takové dohody představuje určitou zátěž pro zaměstnavatele, není uzavírána v jeho zájmu. K uzavření takové dohody je tedy potřeba předchozí souhlas zaměstnavatele dle § 2045 odst. 1 o. z.

⁶² PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jiří HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8., str. 707

⁶³ PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jiří HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8., str. 707.

3.5.2. Výše srážek

Před účinností novely zákona č. 460/2016 Sb. obsahoval § 2045 odst. 1 v závěru první věty ještě slova „ve výši nepřesahují jejich polovinu“. Tento dovětek představoval maximální možnou výši srážek na ½ daných příjmů. Debatovalo se, zda se má vycházet z čisté či hrubé mzdy. „*Nakonec se dospělo k závěru, že je potřeba vycházet z hrubé mzdy, neboť dohoda o srážkách ze mzdy je institutem soukromého práva, v němž je předmětem dohody zaměstnavatele a zaměstnance hrubá mzda, čistá mzda je pak teprve výsledkem následné aplikace předpisů veřejného práva a v závislosti na nich se také mění.*“⁶⁴

Výši srážek nelze sjednat zcela libovolně. Dlužníku by měla být vyplacena tzv. nezabavitelná částka, která se vyplácí rovněž při výkonu rozhodnutí / při exekuci. Zaměstnavatel by tedy měl vyplácet věřiteli pouze částku přesahující nezabavitelnou částku. Výše sražené částky musí být v dohodě o srážkách ze mzdy jednoznačně uvedena. Zaměstnavatel není oprávněn stanovovat si výši srážek dle vlastního uvážení.

3.5.3. Náklady srážek

Dle § 2046 o. z. náklady spojené s placením srážek nese plátce mzdy nebo platu (to je také důvodem, proč je potřeba jeho předchozího souhlasu s dohodou o srážkách ze mzdy); má-li však plátce mzdy nebo platu plnit současně podle několika dohod o srážkách ze mzdy nebo platu, jdou náklady s placením srážek podle druhé a další dohody k tíži dlužníka. Jak uvádí důvodová zpráva k o. z., účelem ustanovení je omezit expozici plátce mzdy nákladům spojených s tímto druhem jistoty na jednu dohodu – ohledně případných dalších dohod jdou náklady na vrub poskytovatele jistoty. Dlužník tedy nese náklady spojené s placením srážek v případě uzavření druhé a další dohody.

3.5.4. Jiné příjmy

Ustanovení § 2045 a 2046 o. z., se dle § 2047 o. z. použijí i pro jiné příjmy, s nimiž se při výkonu rozhodnutí nakládá jako se mzdou nebo platem. Jiné příjmy jsou taxativně vymezeny v ust. § 145 odst. 2 zákoníku práce, tedy zák. č.

⁶⁴ PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jiří HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8, str. 708.

262/2006 Sb., kdy jinými příjmy zaměstnance podle odstavce 1 jsou: a) odměna z dohody (o provedení práce nebo o pracovní činnosti), b) náhrada mzdy nebo platu, c) odměna za pracovní pohotovost, d) odstupné, popřípadě obdobná plnění poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se skončením zaměstnání, e) peněžité plnění věrnostní nebo stabilizační povahy poskytnutá zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním, f) odměny poskytnuté podle § 224 odst. 2 ZP.

4. Instituty utvrzení dluhu

Pod zvláštní oddíl nazvaný Utvrzení dluhu je řazena smluvní pokuta a institut uznání dluhu. Dle důvodové zprávy k o. z. funkcí obou těchto institutů totiž není dluh zajistit, jako tomu je u ručení, zástavy nebo dalších ve vlastním slova smyslu zajišťovacích institutů, ale posílit postavení věřitele jiným způsobem. „*Utvrzení dluhu slouží především jako preventivní prostředek a prostředek sloužící k ulehčení procesní pozice věřitele.*“⁶⁵ Slouží zejména k usnadnění vymáhání pohledávky soudní cestou (typicky uznáním dluhu, vystavením směnky apod.) nebo založením sankce za porušení povinnosti (typicky smluvní pokuta, v jistém slova smyslu úroky z prodlení aj.).⁶⁶

4.1. Smluvní pokuta

Smluvní pokuta je upravena v občanském zákoníku v § 2048 až 2052. Synonymum pro smluvní pokutu = konvenční pokuta nebo pokuta konvencionální. S pojmem pokuta se převážně setkáváme ve veřejném právu jako s veřejnoprávním postihem za porušení právním předpisem stanovené povinnosti. Smluvní pokuta představuje jakousi soukromoprávní obdobu veřejnoprávní pokuty. Povinnost, za kterou je případná smluvní pokuta uložena, vychází ze smluvního ujednání. „*Smluvní pokuta je sankční plnění, na něž nastane věřiteli právo v případě porušení smluvené (utvrzené) povinnosti za předpokladu, že se tak strany dohodly.*“⁶⁷ Dle druhé věty § 2048 o. z. může být smluvní pokuta ujednána i v jiném plnění než peněžitém. Oproti tomu penále je taktéž sankčním plněním ve prospěch věřitele, avšak přímo stanoveným právním předpisem. Ustanovení o smluvní pokutě se použije i pro penále. Nejedná se však o smluvní pokutu, pokud si strany ujednají zaplacení určité částky pro případ, že dojde k jiné skutečnosti, než je porušení práva.

„*Ujednání o smluvní pokutě má akcesorický vztah k hlavnímu utvrzovanému závazku, neboť vzniká ve vazbě na hlavní závazek a zpravidla zaniká splněním zajišťované povinnosti. Ujednání o smluvní pokutě bývá součástí*

⁶⁵ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 84.

⁶⁶ PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7, str. 7.

⁶⁷ RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 84.

textu smlouvy, kterou byl zajištěný dluh sjednán.“⁶⁸ U dohody o smluvní pokutě není vyžadována písemná forma.

4.1.1. Funkce smluvní pokuty

Smluvní pokuta plní v právu několik funkcí: utvrzovací, zajišťovací, sankční, uhrazovací, prevenční. Podle judikatury NS ČR je přitom třeba při sjednávání smluvní pokuty, zejména co do její výše, přihlížet právě k těmto jednotlivým funkcím s ohledem k povaze a závažnosti zajišťované povinnosti, včetně například vzájemného vztahu smluvních stran.⁶⁹

Prevenční funkce se projevuje u smluvní pokuty tak, že zavázaný je motivován k řádnému a včasnému splnění utvrzované povinnosti, aby se tak vyhnul placení smluvní pokuty. Preventivní funkce nastupuje s okamžikem sjednání smluvní pokuty.

Další funkcí je uhrazovací funkce smluvní pokuty, která představuje především souvislost smluvní pokuty s náhradou škody. Pokud vznikne škoda, pak představuje smluvní pokuta paušalizovanou náhradu škody. Tato funkce smluvní pokuty se projevuje v různé míře a to s ohledem na smluvní volnost a různé vazby smluvní pokuty a náhrady škody.⁷⁰

Sankční funkcí smluvní pokuty se dle o. z., odlišuje od úpravy smluvní pokuty v ABGB. Sankční funkce se projevuje tak, že povinnost smluvní pokutu zaplatit vznikne bez ohledu na výši způsobené škody a bez ohledu na vznik škody. Smluvní pokuta může mít i povahu pouhého trestu, to záleží na autonomii vůle stran sjednávajících si smluvní pokutu. Pokud má smluvní pokuta povahu pouhého trestu, sankční funkce se dostává do popředí a funkce odškodňovací je zcela potlačena.⁷¹

Mimo tento výčet funkcí je potřeba ještě zmínit funkci limitace odpovědnosti. Tato funkce bývá zřídka uváděna. V o. z. je tato funkce označována jako funkce omezení povinnosti k náhradě škody. Smluvní pokuta,

⁶⁸ PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jiří HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1.4.2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb.* Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8, str. 711.

⁶⁹ Srov. Například rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 4. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1749/2015, rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 202/2006

⁷⁰ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi.* Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-27-4, str. 17.

⁷¹ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi.* Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-27-4, str. 17.

kteřá představuje paušalizovanou náhradu škody, totiž zároveň náhradu škody, pro případ, že ji přesahuje, limituje. Paušalizace v praxi vypadá tak, že dlužník je povinen smluvní pokutu uhradit, i když porušením smluvní povinnosti způsobil škodu menší či dokonce žádnou škodu. Avšak kdyby způsobená škoda byla vyšší, než je výše sjednané smluvní pokuty, zavázaný je povinen uhradit škodu pouze do výše sjednané smluvní pokuty. Tuto funkci lze smluvním ujednáním vyloučit či alespoň omezit.

4.1.2. Ujednání o smluvní pokutě

Jak již bylo uvedeno výše, u dohody o smluvní pokutě není vyžadována písemná forma. Aby mohla smluvní pokuta vzniknout, je zapotřebí určitého právního jednání. Jedná se tedy o projev autonomie vůle subjektů. U smluvní pokuty je zapotřebí určitý projev vůle s kvalitou právního jednání, kdy toto jednání musí být dvoustranné (na každé straně může vystupovat jeden či více subjektů) a musí být konsensuálního charakteru. Smluvní pokuta tedy vzniká na základě smluvního ujednání, jak již vyplývá ze samotného názvu. Na smluvní pokutu je tedy aplikovatelná úprava uzavírání smluv.

„Smluvní pokuta zakládá povinnost dlužníka pro případ, že řádně a včas nesplní smluvně stanovenou povinnost, například povinnost dodat určité zboží, zaplatit smluvní plnění apod. Setkáváme se s dvěma případy, jak může být smluvní pokuta formulována. Za první může být formulována jako povinnost zaplatit jednorázové plnění a za druhé jako povinnost zaplatit dlužníkovi určitou peněžitou sankci za každý den prodlení s plněním utvrzené povinnosti (například procentuálním vyčíslením z dlužné částky).“⁷² Jak již bylo uvedeno výše, zákon respektuje autonomii vůle subjektů. Na základě autonomie vůle tak lze například sjednat omezení smluvní pokuty horní hranicí, popř. dobu, po kterou může smluvní pokuta určená peněžní částkou za každý den prodlení narůstat.

Smluvní pokutu dle rozhodovací praxe mohou sjednat subjekty v postavení věřitele a zavázaného (tedy dlužníka v hlavním utvrzovaném dluhu). Tito mohou ujednání o smluvní pokutě označit např. jako sankce či penále. Na rozdíl například od směnky zákon nevyžaduje, aby byl v ujednání o smluvní pokutě přímo použit pojem „smluvní pokuta“. Zákonodárce dovozuje, že pokud bude ze smluvního ujednání zřejmé, že vůle smluvních stran směřovala k dohodě

⁷² HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1283.

o smluvní pokutě, jelikož ukládá povinnost zaplatit určitou peněžitou částku, popřípadě určité nepeněžitě plnění pro případ nesplnění vymezené smluvní povinnosti, bude se zásadně jednat o smluvní pokutu dle § 2048 a násl.⁷³ Smluvní pokuta se tedy posuzuje dle obsahu smluvního ujednání, nikoli dle označení, protože ne každé smluvní ujednání označené jako smluvní pokuta, smluvní pokutou skutečně je. NS ve svém rozhodnutí sp. zn. 32 Cdo 3555/2010 konstatoval, že otázku, zda „penále“ lze vykládat jako smluvní pokutu nebo jako smluvní úrok z prodlení, nelze řešit judikaturně jednou provždy a pro všechny případy, neboť okolnosti rozhodné pro výklad projevu vůle se v jednotlivých případech odlišují, přičemž správnost výkladu projevu vůle závisí na správném výkladu a aplikaci příslušných interpretačních pravidel.

V § 2048 o. z. je stanoveno, že strany si mohou smluvní pokutu ujednat pro případ porušení smluvené povinnosti. Dle komentářové literatury si subjekty smluvního vztahu mohou smluvní pokutu sjednat dokonce pro případ porušení zákonné povinnosti, avšak tato zákonná povinnost musí být přímo promítnuta ve smluvním ujednání. Smluvní pokuta nemůže být sjednána jako důsledek obecného porušení smluvního vztahu. „*Taková dohoda by byla zřejmě stížena zdánlivostí pro neurčitost.*“⁷⁴ Setkáme se i s případy, ve kterých zákonodárce sjednání smluvní pokuty výslovně nepřipouští. Jedná se například o nájem bytu (2239 o. z.). Je zde přímo stanoveno, že se nepřihlíží k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu.

Právo na zaplacení smluvní pokuty může být předmětem zajištění. Dle věty druhé odst. 1 § 1311 o. z. zástavním právem lze zajistit dluh peněžitý i nepeněžitý, podmíněný nebo i takový, který má vzniknout teprve v budoucnu. Dále v § 1313 o. z. je stanoveno, že zástavní právo zajišťuje dluh a jeho příslušenství; je-li to zvlášť ujednáno, pak i smluvní pokutu. Dle uvedeného ustanovení tedy zástavní právo zajišťuje smluvní pokutu pouze tehdy, bylo-li v její prospěch zástavní právo výslovně zřízeno.

Smluvní pokuta není příslušenstvím utvrzeného dluhu. To znamená, že v případě, kdy se úspěšně uplatní námitka promlčení dluhu, nemá to vliv na promlčení smluvní pokuty, na niž vzniklo právo před promlčením utvrzeného dluhu. Pokud však vznikl nárok na smluvní pokutu po promlčení utvrzovaného

⁷³ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1283.

⁷⁴ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1284.

dluhu, stává se nevymahatelnou i smluvní pokuta. Skutečnost, že smluvní pokuta není příslušenstvím utvrzeného dluhu, má i další důsledky. Může nastat skutečnost, že zavázaný nedodrží sjednanou povinnost uzavřít budoucí smlouvu s tím, že tato povinnost poté, co právo na smluvní pokutu věřiteli vzniklo, zanikne z důvodu nemožnosti plnění. V tomto případě má věřitel na tuto smluvní pokutu nárok a to z důvodu, že je smluvní pokuta samostatným titulem a nárok na ni nezaniká spolu s primární povinností. „Skutečnost, že smluvní pokuta není příslušenstvím utvrzeného dluhu, nebrání tomu, aby v případě postoupení pohledávky právo na zaplacení smluvní pokuty přešlo s postoupenou pohledávkou spolu s příslušenstvím a ostatnímu právy s pohledávkou spojenými.“⁷⁵ Dále je třeba zmínit § 2049 o. z., ve kterém je stanoveno, že zaplacením smluvní pokuty není dlužník zbaven povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený. To plyne ze skutečnosti, že smluvní pokuta je sjednávána jako nový závazek.

Na smluvní pokutu se uplatní obecná pravidla o splatnosti dluhu, neboť občanský zákoník neobsahuje přímé ustanovení o splatnosti smluvní pokuty. V § 1958 odst. 2 o. z. je tedy stanoveno, že neujedná-li strany, kdy má dlužník splnit dluh (smluvní pokutu), může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu. V případě odstoupení od smlouvy nezaniká právo na zaplacení smluvní pokuty, to však platí pouze v případě, že nárok na smluvní pokutu vznikl dříve, než zanikl závazek z důvodu odstoupení. Dále je třeba zmínit, že institut smluvní pokuty je právně nezávislý na úroku z prodlení.

Jestliže dojde ke smluvnímu ujednání, které zakládá povinnosti jedné strany uhradit určitou peněžitou částku pro případ, že nastane určitá skutečnost, která však není porušením smluvní povinnosti, nejedná se o smluvní pokutu, ale může se jednat například o „odstupné“ anebo nepojmenovanou smluvní klauzuli.⁷⁶

4.1.3. Právo na náhradu škody

V § 2050 občanského zákoníku je stanoveno, že je-li ujednána smluvní pokuta, nemá věřitel právo na náhradu škody vzniklé z porušení povinnosti, ke

⁷⁵ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1285.

⁷⁶ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1285.

kterému se smluvní pokuta vztahuje. „*Pokud se smluvní strany dohodnou, že jejich závazkový vztah bude utvrzen smluvní pokutou, měla by tato pokuta zahrnovat všechny škody, jež lze rozumně očekávat.*“⁷⁷ Jak již bylo uvedeno výše, smluvní pokuta má uhrazovací funkci – to znamená souvislost smluvní pokuty s náhradou škody, tedy pokud vznikne škoda, představuje smluvní pokuta paušalizovanou náhradu škody. Ve větě druhé § 2051 o. z. je uvedeno, že k náhradě škody, vznikne-li na ni později právo, je poškozený oprávněn do výše smluvní pokuty. Aby smluvní pokuta mohla tuto uhrazovací funkci plnit, je potřeba, aby obsahovala všechny v úvahu přicházející škody, které lze v případě porušení utvrzené povinnosti očekávat.

4.1.4. Moderační právo soudu

Při sjednání smluvní pokuty je nutné sjednat její výši. Výši smluvní pokuty lze sjednat buď jako jednorázovou smluvní pokutu nebo jako smluvní pokutu narůstající po dobu prodlení. U jednorázové pokuty bude pro soud obtížné posoudit její přiměřenost. Určení výše smluvní pokuty můžeme rozdělit jakožto určení: a) fixní b) procentuální. U procentuálního určení může být také sjednán maximální limit smluvní pokuty. Takový limit by byl sjednán ve prospěch dlužníka.⁷⁸

Výše smluvní pokuty nesmí být nepřiměřená. Dle ustanovení § 2051 o. z. může soud nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu na návrh dlužníka snížit s přihlédnutím k hodnotě a významu zajišťované povinnosti až do výše škody vzniklé do doby rozhodnutí porušením té povinnosti, na kterou se vztahuje smluvní pokuta. Jedná se o kogentní ustanovení, to znamená, že smluvní strany se od něho nemohou odchýlit a to z důvodu stanovení pravomoci soudu.

Podle dřívější právní úpravy mohlo být ujednání o nepřiměřeně vysoké smluvní pokutě buď absolutně neplatné pro rozpor s dobrými mravy, nebo mohlo dojít k moderaci výše smluvní pokuty ze strany soudu, a to s ohledem k povaze právního vztahu, který mezi sebou smluvní strany ujednávající smluvní pokutu měly. Jak je patrné, občanský zákoník převzal druhou z koncepcí. Soud má tedy možnost moderovat výši smluvní pokuty pouze na návrh dlužníka. „*Není-li*

⁷⁷ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5 str. 450.

⁷⁸ PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7, str. 303.

*takového návrhu, soud sám o sobě nemůže přistoupit k moderaci smluvní pokuty a ta bude při splnění ostatních podmínek přiznána v plné výši.*⁷⁹ V komentářové literatuře se ale dočteme, že nelze vyloučit, aby bylo ujednání o smluvní pokutě posouzeno jako rozporné s dobrými mravy v případě, že by se dobrým mravům přičily okolnosti, za kterých byla smluvní pokuta sjednána, a to i případně ve spojení se skutečností, že byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta.

Jak již bylo uvedeno výše, ustanovení o možnosti moderace smluvní pokuty soudem představuje kogentní ustanovení, to znamená, že smluvní strany nemohou vyloučit oprávnění soudu nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížit. Stejně tak zřejmě smluvní strany nemohou rozšiřovat moderační oprávnění soudu, například možnost soudu snížit smluvní pokutu i pod výši skutečně vzniklé škody apod.

Rozhodnutím soudu o snížení smluvní pokuty povinnost dlužníka v určeném rozsahu plnit smluvní pokutu zaniká. Jedná se o konstitutivní soudní rozhodnutí. *„Pokud soud zjistí, že byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta a dlužník navrhne její snížení, soud volnou úvahu nemá a je povinen moderačního práva využít.*⁸⁰ V případě, že bylo moderačního práva využito, soud posoudí, v jakém rozsahu nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží. Avšak soud je při posuzování limitován a to tak, že věřitel má vždy právo na smluvní pokutu alespoň ve výši vzniklé škody. Soud je povinen ve svém rozhodnutí odůvodnit snížení smluvní pokuty.

*„Uplatnění moderačního práva podle § 2051 se logicky může vztahovat toliko ke snížení smluvní pokuty až do výše skutečně vzniklé škody v době rozhodování soudu. V důsledku porušení utvrzeného dluhu nicméně může škoda vzniknout i po vydání rozhodnutí soudu. V takovém případě platí, že pokud soud snížil (moderoval právo na uhrazení smluvní pokuty) až na výši skutečně vzniklé škody, případně jinak moderoval smluvní pokutu, a po rozhodnutí soudu o moderaci smluvní pokuty na ni vznikne právo, je věřitel (poškozený) oprávněn k úhradě dodatečné škody až do celkové výše sjednané smluvní pokuty.*⁸¹

⁷⁹ PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7, str. 304.

⁸⁰ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1292.

⁸¹ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1293.

4.2. Uznání dluhu

Uznání dluhu je upraveno v občanském zákoníku v § 2053 a 2054. Uznání dluhu patří mezi instituty, jež dluh utvrzují. Uznání dluhu je jednostranným právním jednáním, které posiluje pozici věřitele. „*Jedná se tedy o prohlášení dlužníka učiněné v písemné formě, v němž dluh uznává co do důvodu i výše. Vedle písemného prohlášení se dá uznat dluh (s výjimkou dluhů promlčených) i konkludentním jednáním spočívajícím v placení úroků, a sice do částky, ze které dlužník úroky platil, anebo částečným plněním, lze-li z okolností usoudit, že tím dlužník uznal i zbytek dluhu.*“⁸² Uznání dluhu je zcela typickým institutem, který věřiteli v ekonomickém smyslu vlastně nic nepřináší. Tím, že dlužník svůj dluh uzná, nenabývá věřitel stejně žádné jistoty, že jeho pohledávka bude uspokojena. Věřitel nemá dokonce ani právo na další plnění navíc, jako je tomu v případě smluvní pokuty. Přesto však nelze říci, že by institut uznání dluhu byl pro věřitele bezvýznamný.

Institut uznání dluhu slouží k významnému právnímu posílení pozice věřitele, aniž by však samo o sobě jakkoli zabezpečovalo, že dluh bude splněn a především aniž by dluh mohl být splněn jeho prostřednictvím. Na základě utvrzení dluhu je tedy zvýhodňována pozice věřitele, ale není v pravém slova smyslu zajišťován dluh. Neboť v případě zajištění dluhu je totiž ve věřitelův prospěch zřízeno nové právo k přednostnímu uspokojení jeho pohledávky z určitého vymezeného majetku dlužníka nebo jiné osoby (jinak řečeno tedy ze zástavy), anebo k dlužníkovi přistoupí ještě další osoba povinná za stanovených podmínek dluh splnit, zatímco v případě utvrzení dluhu o nic takového nejde. Pokud je dlužník zcela insolventní, uznání dluhu nakonec stejně samo o sobě nepřináší věřiteli prakticky vůbec nic.⁸³

Na rozdíl od smluvní pokuty, kdy vzniká nový závazek v případě porušení primární povinnosti, uznání dluhu posiluje věřitelovo právní postavení jinak. Uznání dluhu není právním titulem vzniku dalšího, vedlejšího závazkového vztahu, zatímco ujednání o smluvní pokutě naopak představuje vznik zvláštního, i když také akcesorického závazku.

⁸² RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5, str. 85.

⁸³ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 470.

Jak již bylo uvedeno výše, uznání dluhu posiluje postavení věřitele. Postavení věřitele je posíleno v oblasti promlčení a dále tak, že ve prospěch věřitele stanoví výhodnou právní domněnku, že dluh v době uznání existoval. Avšak jedná se o vyvratitelnou domněnku, kterou lze vyvrátit důkazem opaku. Podstatou uznání dluhu je založení právní domněnky existence dluhu v době jeho uznání. Procesní pozice věřitele je posílena, neboť už nemusí prokazovat vznik dluhu, ani jeho trvání ještě v době, kdy k uznání došlo. Důkazní břemeno tedy přechází z věřitele na dlužníka, neboť je už pouze na dlužníkovi, pokud tvrdí, že dluh nevznikl nebo že netrvá, aby takovou skutečnost prokázal.

Uznání dluhu posiluje postavení věřitele také v oblasti promlčení. Dle § 639 o. z. uznal-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání i dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

Uznání dluhu v podstatě dluh nijak nezajišťuje, neboť kreditní pozice věřitele se vůbec nezlepšuje, naopak představuje opravdu velmi výrazné posílení procesní pozice věřitele, který v jeho důsledku v případě soudního sporu už nemusí prokazovat vznik dluhu ani jeho trvání. Uzná-li totiž někdo svůj dluh co do důvodu a výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.⁸⁴ Na závěr je třeba uvést, že uznání dluhu je především motivačním faktorem, který působí na dlužníka, aby svůj dluh splnil. Uznání dluhu tedy motivuje dlužníka k dobrovolnému plnění hrozbou podstatného zhoršení jeho procesní situace v případném sporu.

4.2.1. Náležitosti prohlášení o uznání dluhu

Zprvu je nutno zdůraznit, že z uznání musí být zřejmé, kdo jej činí a proti komu směřuje, tedy je potřeba označit dlužníka a věřitele. Následně musí být uvedeno, jaký peněžitý či nepeněžitý dluh dlužník uznává a jaká je jeho výše a důvod.⁸⁵ Musí se jednat o objektivně zjistitelné skutečnosti. Zákon nespécifikuje způsob určení důvodu a výše dluhu, který je uznáván. Lze je tedy určit přímo v uznávacím prohlášení, anebo mohou být určeny i jiným způsobem, pokud tento způsob umožňuje jednoznačně určit uznávaný závazek. Významnou roli pro

⁸⁴ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5, str. 473.

⁸⁵ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA, Irena PELIKÁNOVÁ, Robert PELIKÁN, Alena BÁNYAIOVÁ a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek V (§ 1721 až 2520)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9 str. 601.

určení důvodu a výše budou hrát okolnosti konkrétního případu. Vyšší nároky na určení výše a důvodu uznávaného dluhu budou kladeny v civilním styku na rozdíl od obchodních vztahů, tam lze např. uznávacím prohlášením odkázat na fakturu, kde bude výše ceny (dluhu) určena. „*Uznání dluhu je možné odkazem na smlouvu či na výzvu věřitele k zaplacení (upomínku), v níž je důvod dluhu specifikován.*“⁸⁶ Listiny, na něž je odkazováno, však nemohou být v rozporu. Aby uznání dluhu bylo platné, musí být učiněno bez výhrad.

Není povinné uvádět splatnost dluhu, nejedná se o povinnou součást uznávacího prohlášení. Pro věřitele to však bývá důležitá informace, pokud eviduje proti dlužníku více pohledávek stejného druhu s různým datem splatnosti.

4.2.2. Nepřípustnost uznání dluhu

V některých případech je uznání dluhu na základě zákona nepřípustné. Například dle § 2878 o. z. pohledávka ze sázky nebo ze zápůjčky či úvěru poskytnutých vědomě k sázce, kterou nelze vymáhat, nemůže být platně zajištěna. Byl-li dluh odpovídající takové pohledávce uznán, nepřihlíží se k tomu. Dále z ustanovení § 1864 o. z. plyne, že uzavře-li spotřebitel smlouvu, kterou nabývá za úplatu právo užívat ubytovací zařízení s noclehem na více než jeden časový úsek nebo právo na výhodu spojenou s ubytováním, popřípadě včetně dopravy nebo jiných služeb, pokud je taková smlouva uzavřena na období delší než jeden rok, nebo účastenství ve výměnném systému spojené s právem na plnění podle této smlouvy výměnou za poskytnutí možnosti jiné osobě využít svá obdobná práva z této smlouvy, pak uznání dluhu v době, kdy spotřebiteli běží lhůta pro dostoupení od takové smlouvy, je neplatné.⁸⁷

4.2.3. Konkludentní uznání dluhu

S konkludentním uznáním dluhu se setkáváme ve dvou případech, které jsou upraveny v § 2054 občanského zákoníku. *(1) Placení úroků se považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí. (2) Plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolnosti usoudit, že tímto*

⁸⁶ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA, Irena PELIKÁNOVÁ, Robert PELIKÁN, Alena BĀNYAIOVÁ a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek V (§ 1721 až 2520)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9 str. 602.

⁸⁷ HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1298.

*plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.*⁸⁸ Ke konkludentnímu uznání dluhu tedy dochází tak, že dlužník činí jiné právní jednání, platí úroky z dlužné částky či plní část dluhu a zákon s tímto faktickým jednáním spojuje právní domněnku uznání dluhu, z něhož jsou úroky placeny či na něž je částečně plněno. Dlužník tudíž uznává dluh svým faktickým jednáním.⁸⁹ Jde o zvláštní úpravu uznání dluhu = „lex specialis“ k § 2053. Tedy není-li pro odchýlení nijaký důvod, platí to, co bylo uvedeno v úpravě obecné.

*„Placení úroků se automaticky považuje za uznání dlužné částky, z níž se platí, nic dalšího se nezkoumá.“*⁹⁰ O částečné plnění se jedná tehdy, když dlužník poskytne věřiteli pouze část předmětu plnění na plnění svého dluhu (např. zaplatí pouze část fakturované částky), aniž by z dohody stran, z právního předpisu nebo z rozhodnutí soudu (či jiného státního orgánu) rozdělení na takové části vyplývalo. Částečné plnění nelze zaměňovat s plněním dílčím (u něž k uznání dluhu nedochází), jedná se například o plnění sjednané ve splátkách, tedy situace, kdy závazek je podle dohody stran, ze zákona nebo z rozhodnutí soudu rozdělen na několik relativně samostatných, zřetelně oddělených plnění, která samostatně (většinou postupně) dospívají. Plnění je třeba chápat jako jakýkoliv způsob, jímž dlužník platně plní svůj dluh, tedy např. i započtení.⁹¹

Za okolností, z nichž lze usoudit, že částečným plněním uznal dlužník zbytek dluhu, judikatura považuje samostatnou pasivitu dlužníka, který částečně plní a při tomto plnění jakkoliv nezpochybňuje zbývající dluh.

⁸⁸ § 2054 občanského zákoníku.

⁸⁹ ŠVESTKA, Jiří, Jan DVORÁK, Josef FIALA, Irena PELIKÁNOVÁ, Robert PELIKÁN, Alena BĀNYAIOVÁ a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek V (§ 1721 až 2520)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9 str. 606.

⁹⁰ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1 str. 2083.

⁹¹ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1 str. 2083.

5. Judikatura v oblasti utvrzovacích institutů

V této kapitole se budu věnovat judikatuře v oblasti smluvní pokuty a uznání dluhu. Budu se snažit vybrat ty nejzajímavější nálezy a rozhodnutí Ústavního a Nejvyššího soudu.

5.1. Vybraná judikatura – smluvní pokuta

Nejprve se budu věnovat vybrané judikatuře v oblasti smluvní pokuty a to nejen z toho důvodu, že se smluvní pokuta v občanském zákoníku mezi utvrzovacími instituty nachází na 1. místě, ale také nepochybně proto, že je to utvrzovací institut na judikaturu bohatší.

5.1.1. Ujednání o smluvní pokutě v tzv. všeobecných obchodních podmínkách

Nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/2011 se nebudu zabývat pouze v této kapitole, ale i v kapitole následující, neboť tento nález je významný hlavně z pohledu spotřebitele. Právní věta v tomto nálezu zní takto: „*V rámci spotřebitelských smluv ujednání zakládající smluvní pokutu zásadně nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, nýbrž toliko spotřebitelské smlouvy samotné (listiny, na niž spotřebitel připojuje svůj podpis).*“⁹²

Jednalo se o případ, kdy původní poskytovatel elektronických komunikačních služeb byl poškozen jednáním stěžovatele, když nedošlo k vrácení poskytnutého modemu. Škodu, které se stěžovatel dopustil na majetku poskytovatele, soud v žádném případě neschvaluje. Nejedná se o předmět tohoto rozhodnutí. Soud se v tomto nálezu zabýval právě úpravou smluvní pokuty a dospěl k závěru, že smluvní pokuta nemůže být ujednána v tzv. všeobecných obchodních podmínkách. Spotřebitel jako slabší strana má nyní nárok na sjednání smluvní pokuty přímo ve spotřebitelské smlouvě. Výjimku představují specifické případy, kdy se z povahy věci uplatňuje specifický režim (např. smlouva o přepravě osob s ohledem na § 3 vyhlášky č. 175/2000 Sb., o přepravním řádu pro veřejnou drážní a silniční osobní dopravu, apod.).

⁹² Nález Ústavního soudu České republiky, ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/2011, [cit. 2019-02-15], <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=1-3512-11>

5.1.2. Povaha smluvní pokuty v občanskoprávních vztazích

Povahou smluvní pokuty v občanskoprávních vztazích se zabýval Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. NS 33 Cdo 2632/2010. Právní věta z tohoto rozhodnutí zní takto: „*Smluvní pokuta má, stejně jako úroky z prodlení a poplatky z prodlení, akcesorickou povahu. Znamená to, že bez existence hlavního (zajišťovaného) závazku nemůže platně vzniknout vedlejší (zajišťovací) závazek z dohody o smluvní pokutě. Zásadně platí, že při zániku hlavního závazku se nelze úspěšně domáhat smluvní pokuty. Smluvní pokuta ale není, na rozdíl od úroků z prodlení a poplatků z prodlení, příslušenstvím pohledávky ani opětujícím se plněním, nýbrž samostatným majetkovým nárokem. Odborná literatura a rozhodovací praxe Nejvyššího soudu je zajedno v tom, že dojde-li ke zrušení smlouvy odstoupením (§ 48 obč. zák.), zaniká sice hlavní závazek (tj. práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy), jakož i vedlejší závazek sloužící k jeho zajištění, nezaniká však nárok na smluvní pokutu, pokud vznikl ještě před odstoupením od smlouvy (resp. před zrušením smlouvy). V důsledku porušení smluvní povinnosti totiž vznikl mezi smluvními stranami nový - dosud neexistující a původní smlouvou bez dalšího nezaložený - právní vztah, který již nemá ve vztahu k zajištěnému závazku akcesorickou povahu a na jehož existenci nemá zánik zajištěného závazku vliv.*“⁹³

Podstatou tohoto rozsudku je zdůraznění, že smluvní pokuta má akcesorickou povahu, je tedy závislá na hlavním zajišťovaném závazku, tzn., že bez existence hlavního (zajišťovaného) závazku nemůže platně vzniknout vedlejší (zajišťovací) závazek z dohody o smluvní pokutě.⁹⁴ Smluvní pokuta však není příslušenstvím utvrzeného dluhu. To znamená, že v případě, kdy se úspěšně uplatní námitka promlčení dluhu, nemá to vliv na promlčení smluvní pokuty, na niž vzniklo právo před promlčením utvrzeného dluhu. Pokud však vznikl nárok na smluvní pokutu po promlčení utvrzovaného dluhu, stává se nevymahatelnou i smluvní pokuta. Skutečnost, že smluvní pokuta není příslušenstvím utvrzeného dluhu, má i další důsledky. Může nastat skutečnost, že zavázaný nedodrží sjednanou povinnost uzavřít budoucí smlouvu s tím, že tato povinnost poté, co právo na smluvní pokutu věřiteli vzniklo, zanikne z důvodu nemožnosti plnění. V tomto případě má věřitel na tuto smluvní pokutu nárok a to z důvodu, že je

⁹³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. NS 33 Cdo 2632/2010, [cit. 2019-02-17], <http://kraken.slv.cz/33Cdo2632/2010>

⁹⁴ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 153.

smluvní pokuta samostatným titulem a nárok na ni nezaniká spolu s primární povinností. Skutečnosti, že smluvní pokuta není příslušenstvím utvrzeného dluhu, nebrání tomu, aby v případě postoupení pohledávky právo na zaplacení smluvní pokuty přešlo s postoupenou pohledávkou spolu s příslušenstvím a ostatnímu právy s pohledávkou spojenými.⁹⁵

5.1.3. Promlčení práva zajištěného smluvní pokutou

Promlčením práva zajištěného smluvní pokutou se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. NS 33 Cdo 2637/2008, ve kterém uvedl, že: *„Promlčelo-li se právo zajištěné smluvní pokutou, nemůže věřitel úspěšně uplatnit právo na zaplacení smluvní pokuty, které vzniklo po promlčení zajištěného práva.“*⁹⁶

Z odůvodnění vyplývá, že pokud uplyne zákonem stanovená promlčecí doba a věřitel v ní neuplatnil své právo u soudu, neuplatněné právo se promlčuje. Po marném uplynutí promlčecí doby může dlužník uplatnit námitku promlčení, v důsledku toho dojde k zániku nároku věřitele, tzn., že jeho právo není soudně vynutitelné.⁹⁷ Při otázce, zda je právo promlčeno, nestačí pouze stanovit délku promlčecí doby, ale musí být taktéž stanoven počátek jejího běhu. Dle rozhodovací praxe je ustáleno, že nebyla-li v občanskoprávních vztazích splatnost dluhu dohodnuta ani jinak určena, začíná promlčecí doba běžet dnem následujícím po vzniku takto sjednaného právního vztahu.

5.1.4. Postoupení pohledávky společně s právem na smluvní pokutu

Zda právo na smluvní pokutu přechází společně s postoupením pohledávky, se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. NS 32 Odo 473/2005, kdy bylo ustanoveno, že: *Postoupením přechází pohledávka na nového věřitele v té době, v jaké v okamžiku postupu existovala, včetně tzv. vedlejších práv, i když nejsou ve smlouvě o postoupení pohledávky výslovně konkretizována. Není přitom rozhodné, zda právo spojené s postoupenou pohledávkou je či není*

⁹⁵ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1285.

⁹⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 01. 2011, sp. zn. NS 33 Cdo 2637/2008, [cit. 2019-02-17], <http://kraken.slv.cz/33Cdo2637/2008>

⁹⁷ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 183.

*samostatně uplatnitelné. S pohledávkou tedy přechází na postupníka i právo na smluvní pokutu, nebylo-li sjednáno něco jiného.*⁹⁸

Z odůvodnění vyplývá, že lze postoupit kteroukoliv pohledávku, která v den postoupení nezanikla a jejíž postoupení zákon nevylučuje. V tomto odůvodnění je uvedeno ustanovení § 524 odst. 2 zák. č. 40/1964 Sb. (tedy občanský zákoník který platil před zák. č. 89/2012 Sb.), dle kterého s postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (zejm. práva na zajištění). V novém občanském zákoníku je toto upraveno pod § 1880 odst. 1: *„Postoupením pohledávky nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění.*⁹⁹

*„Pohledávka, která je zajištěna smluvní pokutou, přechází na postupníka včetně práva na smluvní pokutu bez ohledu na to, zda toto právo spojené s pohledávkou bylo v době postoupení pohledávky již splatné, či dosud nesplátané, popřípadě se jednalo teprve o budoucí nárok. Není přitom rozhodné, zda právo spojené s postoupenou pohledávkou je či není samostatně uplatnitelné. Zajištění pohledávky trvá i nadále a svědčí postupníkovi.*¹⁰⁰ Dovolací soud se v daném rozhodnutí ztotožňoval s dovolatelem, kdy spojené právo na smluvní pokutu splatné v době účinnosti postoupení je pohledávkou dělitelnou a přichází v úvahu postoupení jen částečně. *„Ze smlouvy o postoupení pohledávky však musí být jednoznačně zjistitelné, že předmětem postoupení je pouze část spojeného práva na zaplacení smluvní pokuty, tj. musí zde být výslovný projev vůle, že na postupníka nepřechází právo na zaplacení smluvní pokuty, které ke dni účinnosti postoupení již bylo splatné.*¹⁰¹

5.1.5. Nárok na zaplacení smluvní pokuty splatný ke dni rozhodnutí soudu

Nejvyšší soud rozhodoval o splatnosti nároku na zaplacení smluvní pokuty ve svém rozhodnutí ze dne 26. 04. 2011, sp. zn. NS 23 Cdo 4799/2010. Právní věta tohoto rozhodnutí zní takto: *„Žalobce má nárok na zaplacení smluvní pokuty uplatněné žalobou v procentní výši ze zajištěné pohledávky za každý den prodlení*

⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 26. 09. 2006, sp. zn. 32 Odo 473/2005, [cit. 2019-02-17], <http://kraken.slv.cz/32Odo473/2005>

⁹⁹ § 1880 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb.

¹⁰⁰ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 198.

¹⁰¹ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 198.

*od určitého dne do zaplacení ve výši splatné ke dni, kdy soud o žalobě rozhodne.*¹⁰²

Předmětem sporu byla v posuzované věci povinnost žalované zaplatit smluvní pokutu za opožděnou úhradu ceny díla. Smluvní pokuta není příslušenstvím pohledávky, je samostatným právním nárokem, jehož oprávněnost je závislá na zjištění, zda byla žalovaná s platbou v prodlení, a jeho splatnost je závislá na tom, zda byla žalobkyni známa výše smluvní pokuty a zda žalobkyně vyzvala žalovanou k plnění. Podle § 340 odst. 1 obch. zák. je dlužník povinen zaplatit závazek v době, kterou si s věřitelem dohodl. V případě, že dlužník a věřitel nemají dohodu o zaplacení závazku, dlužník je povinen zaplatit závazek bez zbytečného odkladu po výzvě věřitele (§ 340 odst. 2 obch. zák.). Já přidávám vsuvku, že znění aktuální právní úpravy je téměř shodné. Dle § 1958 odst. 1 o. z. je-li čas plnění přesně ujednán nebo jinak stanoven, je dlužník povinen plnit i bez vyzvání věřitele. Toto ustanovení doplňuje odst. 2 § 1958 o. z. tak, že neujednali strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu.

Vzhledem k tomu, že mezi žalovanou a žalobkyní došlo dne 16. 4. 1997 k řádnému předání díla, bylo povinností žalované zaplatit žalobkyni za toto dílo. Jelikož se tak nestalo, dostala se žalovaná do prodlení, které bylo sankcionováno sjednanou smluvní pokutou ve výši 0,5% z nezaplacené částky za každý kalendářní den prodlení. Žalobkyni vznikl nárok na zaplacení smluvní pokuty pouze ve výši představující prodlení do dne podání žaloby. Žalobu je nutno považovat za výzvu žalobkyně směřované k žalované, aby plnila svůj dluh spočívající ve smluvní pokutě za prodlení se zaplacením ceny za dílo. Nejvyšší soud rozhodl, že pokud se jednalo o nárok na zaplacení smluvní pokuty, který vznikl v souvislosti s prodlením se zaplacením zajištěné částky v průběhu soudního řízení, nebyla tato pohledávka splatná, neboť žalobkyně neučinila vůči žalované hmotně-právní úkon ve smyslu § 340 odst. 2 obch. zák. – po vzniku práva na zaplacení smluvní pokuty nevyzvala žalovanou k jejímu zaplacení s ponecháním lhůty bez zbytečného odkladu.

Nejvyšší soud uvedl, že odlišná situace nastala v opakovaném řízení, neboť dlužná částka úhrady za dílo byla již zaplacena, byla tedy známa celková doba prodlení i celková výše smluvní pokuty. Žalobkyně tuto částku vyčíslila a

¹⁰² Rozhodnutí Nejvyššího soud České republiky, ze dne 26. 04. 2011, sp. zn. NS 23 Cdo 4799/2010, [cit. 2019-02-19], <http://kraken.slv.cz/23Cdo4799/2010>

vyjádřila se v průběhu řízení před soudem prvního stupně, že na úhradě smluvní pokuty trvá. Toto vyjádření mělo směřovat k žalované jako výzva, aby smluvní pokutu zaplatila. V tomto případě se jedná o řádný způsob výzvy věřitele k dlužníkovi k plnění pohledávky. Po uplynutí lhůty bez zbytečného odkladu byla žalovaná povinna plnit vymáhanou pohledávku.

5.2. Vybraná judikatura – uznání dluhu

V této podkapitole se budu věnovat vybrané judikatuře v oblasti uznání dluhu. Ač to není oblast na judikaturu bohatá, jako například institut smluvní pokuty, nalezneme zde pár zajímavých judikátů.

5.2.1. Uznání dluhu jako jednostranný právní úkon

Jako první jsem našla rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. NS 32 Cdo 2940/2010, které se věnuje uznání dluhu jako jednostrannému právnímu úkonu. Právní věta v tomto rozhodnutí zní takto: *„Uznání závazku podle ustanovení § 323 odst. 1 věty první obch. zák. je právním úkonem, který z povahy věci nemůže učinit nikdo jiný než dlužník. To se odráží též v dikci této normy; zmíněný někdo uznává svůj závazek. Z toho plyne, že i tam, kde je uznání závazku včleněno do smlouvy, je svou povahou právním úkonem jednostranným.“*¹⁰³

Daný judikát vycházel z ustanovení § 323 odst. 1 věty první obchodního zákoníku (který již není platný) a dovodil, že dle tohoto ustanovení je uznání závazku právním úkonem, který z povahy věci nemůže učinit nikdo jiný než dlužník. Následně odůvodnil ustanovení, že i tam, kde je uznání závazku včleněno do smlouvy, je svou povahou právním úkonem jednostranným.

5.2.2. Uznání dluhu a přesun důkazní povinnosti z věřitele na dlužníka

Uznáním dluhu a přesunem důkazní povinnosti z věřitele na dlužníka se zabýval ve svém rozhodnutí sp. zn. NS 32 Cdo 170/2010 Nejvyšší soud České republiky. Nejvyšší soud došel k takovému tvrzení: *„Uznáním dluhu podle ustanovení § 323 odst. 1 obch. zák. se zakládá vyvratitelná právní domněnka o*

¹⁰³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 25. 09. 2012, sp. zn. NS 32 Cdo 2940/2010, [cit. 2019-02-18], <http://kraken.slv.cz/32Cdo2940/2010>

existenci uznaného závazku v době uznání.¹⁰⁴ V případě uznání dluhu tedy přechází důkazní břemeno z věřitele na dlužníka, ten musí následně prokázat, že závazek nevznikl, zanikl či byl převeden na jiného. V rovině procesního práva vyvratitelnou domněnku nalezneme v ustanovení § 133 o.s.ř., které zní takto: „Skutečnost, pro kterou je v zákoně stanovena domněnka, jež připouští důkaz opaku, má soud za prokázanou, pokud v řízení nevyšel najevo opak.“¹⁰⁵

Z odůvodnění vyplynulo, že soud prvního stupně žalobě co do částky 13 887 627,30 Kč vyhověl na základě úvahy, že žalovaná svůj závazek písemně uznala. Důkazní břemeno tedy spočívalo na žalované, aby prokázala, že takto uznaný závazek vůbec nevznikl, resp. zanikl a žalovaná takto obrácené důkazní břemeno neunesla. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí dovodil, že uznáním dluhu podle ustanovení § 323 odst. 1 obch. zák. se zakládá vyvratitelná právní domněnka o existenci uznaného závazku v době uznání. „Důsledkem uznání závazku je tedy přesun důkazní povinnosti (důkazního břemene) z věřitele na dlužníka, na němž tak je, aby prokázal, že závazek nevznikl, či byl převeden na jiného.“¹⁰⁶ Nejvyšší soud dále poukazuje na ustanovení § 133 o.s.ř., které se týká procesní roviny. Dále uvádí, že skutečnost, které svědčí vyvratitelná právní domněnka, není předmětem procesního dokazování, a nebyla-li v řízení domněnka existence uznaného závazku vyvrácena, soud musí mít podle ustanovení § 133 o.s.ř. skutečnost za prokázanou. „V řízení tedy mohou nastat jen dvě možné situace – buď platí skutečnost, které svědčí vyvratitelná domněnka, za prokázanou, anebo vyšel v řízení najevo její opak (obsah domněnky byl vyvrácen důkazem opaku, tj. důkazem, že skutečnost je v konkrétním případě právě opačná, než jak ji uvádí domněnka).“¹⁰⁷

5.2.3. Samostatné postoupení příslušenství pohledávky

Nejvyšší soud České republiky se ve svém rozhodnutí sp. zn. NS 32 Cdo 2421/2009 zabýval tím, zda lze postoupit příslušenství pohledávky, aniž by byla postoupena i samotná pohledávka. Právní věta v tomto rozhodnutí zní takto:

¹⁰⁴ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 261.

¹⁰⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 09. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010, [cit. 2019-02-18], <http://kraken.slv.cz/32Cdo170/2010>

¹⁰⁶ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 262.

¹⁰⁷ LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2, str. 262.

„Smlouvou o postoupení pohledávky lze postoupit samostatně příslušenství pohledávky (právo na úroky z prodlení), aniž by byla postoupena i samotná pohledávka.“¹⁰⁸

Z odůvodnění Nejvyššího soudu České republiky vyplývá, že právní posouzení věci odvolacího soudu je obecně nesprávné, neboť odvolací soud věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo dle právní normy správně určené, ale nesprávně vyložené, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval. V právní věci shora uvedené se jedná o aplikaci příslušených ustanovení občanského zákoníku upravujících postoupení pohledávky z hlediska možnosti postoupení úroků z prodlení za určité období vyčíslených konkrétní částkou jakožto příslušenství pohledávky, aniž by byla převedena samotná pohledávka. Nejvyšší soud vychází v tomto rozhodnutí z ustanovení § 524 obč. zák., kdy věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit písemnou smlouvou jinému (dle odst. 1). S postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená (dle odst. 2). Dle aktuální právní úpravy § 1978 o. z. věřitel může celou pohledávku nebo její část postoupit smlouvou jako postupitel i bez souhlasu dlužníka jiné osobě (postupníkovi). Dle § 1880 o. z. postoupením pohledávky nabývá postupník také její příslušenství a práva s pohledávkou spojená, včetně jejího zajištění.

Závěr odvolacího soudu, podle něhož žalobkyně smlouvou o postoupení pohledávky žádnou pohledávku nepostoupila, protože úroky z prodlení mohou být postoupeny jen s pohledávkou, považuje Nejvyšší soud České republiky za nesprávný, neboť vychází z nesprávného výkladu ustanovení § 524 odst. 2 obč. zák. Toto ustanovení zní tak, že s postoupenou pohledávkou přechází i její příslušenství a všechna práva s ní spojená. Odvolací soud ve výše uvedené věci vyvodil závěr, že nebyla-li postoupena pohledávka, nemohou být postoupeny ani úroky z prodlení vyčíslené za určitou dobu konkrétní částkou. Nejvyšší soud však rozhodl, že tento závěr z ustanovení § 524 nevyplývá a nemožnost postoupit úroky z prodlení samostatně, aniž by byla postoupena i pohledávka, jejímž jsou příslušenstvím, nevyplývá ani z žádného jiného ustanovení občanského zákoníku. To, že jsou úroky z prodlení příslušenstvím pohledávky, neznamená, že jsou neoddělitelně spjaty s pohledávkou. Nejvyšší soud uvedl, že úroky z prodlení jsou

¹⁰⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 08. 2009, sp. zn. NS 32 Cdo 2421/2009, [cit. 2019-02-19], <http://kraken.slv.cz/32Cdo2421/2009>

samostatným hmotně-právním nárokem, samostatně uplatnitelným a disponovatelným, ve vztahu k pohledávce jsou nárokem akcesorickým.

5.2.4. Uznání neexistujícího dluhu

Uznáním neexistujícího dluhu se zabýval Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí sp. zn. NS 32 Odo 1323/2004, ve kterém rozhodl, že: *Ani neexistence uznaného závazku nečiní právní úkon, jímž byl takový závazek uznán, neplatným.*¹⁰⁹

V odůvodnění Nejvyšší soud dovedl, že odvolací soud ve svém rozhodnutí pochybil, když postavil své rozhodnutí na úvaze, že to byla žalovaná, kdo byl povinen navrhnout důkazy k prokázání existence závazku uznaného žalobkyní. Rovněž uvedl, že není správný názor, že neexistující pohledávku nelze ve smyslu § 323 obchodního zákoníku uznat. Obchodní zákoník v § 323 odst. 1 uváděl, že uzná-li někdo písemně svůj určitý závazek, má se za to, že v uznaném rozsahu tento závazek trvá v době uznání. Já bych dodala, že v nynější právní úpravě je toto shodně upraveno v § 2053 o. z., kdy: *„Uzná-li někdo svůj dluh co do důvodu i výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.“*¹¹⁰ Uznání závazku tak zakládá vyvratitelnou právní domněnku o existenci uznaného závazku v době uznání. Důsledkem uznání závazku je přesun důkazní povinnosti (důkazního břemene) z věřitele na dlužníka, na němž tak je, aby prokázal, že závazek nevznikl, zanikl či byl převeden na jiného.

V rozsudku ze dne 9. Prosince 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004, Nejvyšší soud rozhodl a podrobně vysvětlil, že: *„I když se zdá být na první pohled logické, že účastníci mohou platně činit právní úkony, směřující ke změně nebo zániku jejich práv či povinností nebo se jinak dotýkajících jejich právního vztahu, pouze za předpokladu, že mezi nimi takový vztah právně existuje, přesto nelze toto tvrzení vztáhnout bez dalšího na jakýkoli právní úkon, aniž by bylo současně přihlédnuto k tomu, zda tu je či není zákonem stanovený důvod neplatnosti takového úkonu. V některých případech zákon nečiní existenci pohledávky podmínkou (předpokladem) právního úkonu, který se k ní vztahuje. Tak tomu bude v případě neexistence uznaného dluhu (závazku), která nečiní právní úkon uznání*

¹⁰⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 06. 2005, sp. zn. NS 32 Odo 1323/2004, [cit. 2019-02-19], <https://iudictum.cz/227954/32-odo-1323-2004>

¹¹⁰ § 2053 zákona č. 89/2012 Sb.

dluhu (závazku) neplatným, neboť v důsledku konstrukce vyvratitelné právní domněnky spočívá důkazní břemeno ohledně neexistence dluhu na dlužníku.“¹¹¹

Shodně se k tomu vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozsudku z 30. dubna 2002, sp. zn. 29 Odo 341/2001, uveřejněného v časopise Soudní judikatura, sešit č. 7/2002, pod číslem 127.

V opačném případě, pokud by platilo, že nelze platně uznat nedluh, by účinky uznání dluhu vůbec nenastaly. Znamenalo by to, že důkazní břemeno ohledně neexistence dluhu by nikdy nenesl dlužník, ale naopak věřitel, který by musel vždy prokazovat existenci uznaného dluhu jako podmínku platnosti uznání dluhu, a tedy i jako předpoklad k uplatnění jeho účinků. Takový to závěr by se neshodoval s ustálenou judikaturou soudů, jež je v tomto judikátu vyjádřena.

¹¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09. 12. 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004, [cit. 2019-02-19], <http://kraken.slv.cz/32Odo453/2004>

6. Výhody a nevýhody zajišťovacích a utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele jako slabší strany

Tuto kapitolu bylo těžké uchopit z té správné strany. Při sepisování diplomové práce jsem na toto téma nenalezla žádnou odbornou literaturu. Ve vědecké knihovně jsem se snažila vyhledat odborné články, ale ani v tomto případě jsem nebyla úspěšná. Otázka zněla, proč na toto téma nelze dohledat žádnou literaturu? K odpovědi jsem se snažila dojít logickým myšlením. Definice pojmu „spotřebitel“ zní takto: „*Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná*“.¹¹² Důvodová zpráva poté toto ustanovení rozvádí a stanovuje, že jde o párový pojem k pojmu podnikatel. Z důvodové zprávy k o. z., jsem dále vyčetla, že spotřebitelem je jak člověk jako osoba fyzická, přirozená, která s podnikatelem jedná mimo rámec vlastní podnikatelské činnosti, tak i PO, která nepodniká, nebo i PO, která sice podniká, ale stane se spotřebitelem za podmínky, že se ocitne v postavení slabší strany (PO neprofesionál proti PO profesionálovi). Můj úkol zněl vymezit výhody a nevýhody zajišťovacích a utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele jako slabší strany. Zde bylo třeba se zamyslet, zda spotřebitel stojí při uzavírání spotřebitelských smluv (zejména úvěrů) na straně dlužníka či na straně věřitele. Vzhledem k tomu, že spotřebiteli je spotřebitelský úvěr poskytován, stojí tedy na straně dlužníka. Takže jsem postupně dovodila, že pojem spotřebitel a dlužník se téměř překrývají. Rozdíl však spatřuji v tom, že v závazkovém právním vztahu „dlužník – věřitel“, může být jak dlužníkem, tak věřitelem fyzická i právnická osoba, oproti tomu ve spotřebitelském právním vztahu může být dlužníkem (spotřebitelem) FO, ale i PO, která nepodniká, nebo i ta, která sice podniká, ale za určité situace se ocitne v postavení slabší strany (typicky PO profesionál vůči PO neprofesionálovi), avšak na straně podnikatele může být pouze PO nebo podnikající FO. O spotřebiteli budu tedy z výše uvedeného důvodu často psát jako o dlužníku.

Ochrana spotřebitele je významná hlavně z hlediska soukromého práva. Nejedná se však pouze o ochranu soukromoprávní, neboť i veřejné právo spotřebitele chrání. Zákon o ochraně spotřebitele v sobě v podstatě zahrnuje soukromoprávní i veřejnoprávní prvek ochrany spotřebitele, neboť obsahuje jak

¹¹² § 419 zák. č. 89/2012 Sb.

normy veřejnoprávní, tak i normy práva soukromého. Účelem ochrany spotřebitele je zajištění ochrany slabší strany právního vztahu, tedy spotřebitele.

Mimo zákon o ochraně spotřebitele se setkáváme i s mnoha veřejnoprávními normami, které ochranu spotřebitele prosazují. Mimo tyto zákony má na ochranu spotřebitele v ČR velký vliv i právo EU, které tuto oblast upravuje sekundárním právem EU, konkrétně jednotlivými směrnici.

6.1. Smlouvy uzavírané se spotřebitelem

Spotřebitelské smlouvy používá občanský zákoník jako legislativní zkratku pro smlouvy uzavírané se spotřebitelem. Za spotřebitelské smlouvy jsou tedy dle zákona č. 89/2012 Sb. označovány smlouvy, které uzavírá spotřebitel s podnikatelem. Spotřebitelské smlouvy a závazky z nich jsou upraveny v dílu 4 občanského zákoníku, který se nazývá: „*Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem*“. Dle § 1810 o. z., se ustanovení tohoto dílu použijí na smlouvy, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel (dále jen „spotřebitelské smlouvy“) a na závazky z nich vzniklé. „*Nový občanský zákoník neobsahuje celou šíři ochrany spotřebitele, řadu dalších otázek je třeba hledat ve zvláštních zákonech.*“¹¹³ Dále je ochrana spotřebitele upravena například v zákoně č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele a v zákoně č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru.

6.1.1. Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelský úvěr bude pro tuto kapitolu stěžejní. „*Smlouvy, kterými se sjednává spotřebitelský úvěr, představují specifický, dílčí smluvní typ, náležící do oblasti (občanskoprávních) spotřebitelských smluv, a to přesto, že se nejedná o samostatný smluvní typ, nýbrž pouze o zvláštní nadstavbovou právní úpravu k jiným typům smluv.*“¹¹⁴ Dle § 2 odst. 1 zák. č. 257/2016 Sb. je spotřebitelským úvěrem odložená platba, peněžitá zápůjčka, úvěr nebo obdobná finanční služba poskytovaná nebo zprostředkovaná spotřebiteli.

K zajištění splnění této smluvní povinnosti taktéž slouží zajišťovací a utvrzovací instituty. V § 113 zákona o spotřebitelském úvěru jsou stanoveny

¹¹³ TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5, str. 65.

¹¹⁴ VEČEŘA, Jiří. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii: (včetně úprav podle nového občanského zákoníku 2014) : právní stav k 1.1.2013*. Praha: Leges, 2013. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-34-2.

určité požadavky k zajištění spotřebitelského úvěru: „(1) Zajištění spotřebitelského úvěru nesmí být k okamžiku uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky. To neplatí v případě spotřebitelského úvěru na bydlení podle § 2 odst. 2 písm. b) nebo c) a v případě, že koupě nebo zachování vlastnictví předmětu zajištění je financováno spotřebitelským úvěrem jiným než na bydlení zajištěným tímto předmětem. (2) Je-li k zajištění spotřebitelského úvěru užitá nemovitá věc nebo věcné právo k nemovité věci, může mít toto zajištění pouze formu zástavního práva; k jiným ujednáním, jejichž účelem je zajištění spotřebitelského úvěru, se nepřihlíží. (3) Při oceňování předmětu zajištění spotřebitelského úvěru na bydlení se předmět zajištění ocení cenou obvyklou podle zákona upravujícího oceňování majetku. Ocenění předmětu zajištění musí být nestranné a objektivní a musí být zaznamenáno v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat. Osoby provádějící ocenění předmětu zajištění musí být důvěryhodné, odborně způsobilé a dostatečně nezávislé na procesu poskytování spotřebitelského úvěru“.¹¹⁵

6.2. Výhody a nevýhody utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele

V této podkapitole bych se začala věnovat výhodám a nevýhodám utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele. Převážně se budu věnovat smluvní pokutě, neboť hlavně ta bývá součástí spotřebitelských smluv. V českém právním řádu nenajdeme žádná zvláštní ujednání ohledně smluvní pokuty ve spotřebitelských smlouvách. V komentářové literatuře je uvedeno, že: „na právní jednání o smluvní pokutě se vztahují ustanovení o ochraně spotřebitele podle § 1810 an.“¹¹⁶

„S ohledem na vůdčí soukromoprávní zásadu autonomie vůle a zásadu *pacta sunt servanda* si strany smlouvy mohou ujednat smluvní pokutu i ve smlouvách označovaných jako spotřebitelské a samotné sjednání smluvní pokuty tak není možné posuzovat jako nepřiměřené smluvní ujednání ve smyslu § 1318

¹¹⁵ § 113 odst. 1-3 zák. č. 257/2016 Sb.

¹¹⁶PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1 str. 2076.

NOZ.¹¹⁷ Avšak s ohledem na to, že spotřebitel je slabší stranou, kterou je potřeba chránit, s určitými limity (omezeními) se při sjednání smluvní pokuty setkáváme.

6.2.1. Výhody smluvní pokuty

Smluvní pokuta je u spotřebitelských smluv limitována výší, v jaké je smluvní pokuta sjednána, dále jaká je obecná povaha a výše sjednané sankce, kde je smluvní pokuta ve smlouvě vyjádřena a také ohledně jaké povinnosti plní sjednaná smluvní pokuta svoji funkci.¹¹⁸ Při posuzování smluvní pokuty ve spotřebitelských smlouvách, kdy smluvní pokuta je nepřiměřeně vysoká nebo je sjednána neadekvátním způsobem, je třeba vycházet z generální klauzule, že zakázaná jsou ujednání, která zakládají v rozporu s požadavkem přiměřenosti významnou nerovnováhu práv nebo povinností stran v neprospěch spotřebitele.¹¹⁹ „Pokud se ujednání ve spotřebitelské smlouvě, které vykazuje znaky nepřiměřeného ujednání, vyskytne, pak se k takovému ujednání vůbec nepřihlíží.“¹²⁰ Avšak pokud se spotřebitel takového ujednání dovolává a trvá na aplikaci takového nepřiměřeného ujednání, pak bude takové ujednání pro obě strany platné a závazné. Před vydáním nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11, bývala pokuta a její výše stanovena v tzv. obchodních podmínkách, které mají a měly sloužit k tomu, aby: „smluvní partner nepřepisoval do konkrétních smluv ujednání vysvětlujícího charakteru. Neměly nicméně v případě smluvních vztahů, kdy jednou ze smluvních stran byl spotřebitel, jenž je považován za slabší smluvní stranu, sloužit k tomu, aby do nich smluvní partner, který je podnikatel, v nepřehledné, složité formulované a malým písmem psané formě skrýval ujednání, která byla pro spotřebitele nevýhodná, a o kterých bylo předpokládáno, že pozornosti spotřebitele uniknou.“¹²¹ Největším přínosem byl právě výše uvedený nálezh Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11, kde ÚS konstatoval, že ujednání zakládající smluvní pokutu nemohou být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek, ale musejí být součástí listiny, na niž spotřebitel připojuje

¹¹⁷ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-095-6, str. 104.

¹¹⁸ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-095-6, str. 105.

¹¹⁹ § 1813 zák. č. 89/2012 Sb.

¹²⁰ TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-095-6, str. 105.

¹²¹ KOLUMBER, David. Smluvní pokuta ve spotřebitelských smlouvách o finančních službách. *Právní prostor* [online]. <https://www.pravniprostor.cz>, 16.12.2014 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/smluvni-pokuta-ve-spotrebitelskych-smlouvach-o-financnich-sluzbach>

svůj podpis. Mgr. Martin Pelikán se k tomuto nálezu vyjádřil takto: „*Je třeba zdůraznit, že obchodní podmínky ve spotřebitelských smlouvách, na rozdíl třeba od obchodních smluv, mají sloužit především k tomu, aby nebylo nezbytné do každé smlouvy přepisovat ujednání technického a vysvětlujícího charakteru. Naopak nesmějí sloužit k tomu, aby do nich v často nepřehledné, složité formulované a malým písmem psané formě skryl dodavatel ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná a o kterých předpokládá, že pozornosti spotřebitele nejspíše uniknou (například rozhodčí doložka nebo ujednání o smluvní pokutě). Pokud tak i přesto dodavatel učiní, nepočíná si v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu.*“¹²²

Další výhodou pro spotřebitele je stanovení přiměřenosti smluvní pokuty. Dle judikatury SDEU ve spotřebitelských smlouvách zřejmě není možná moderace smluvní pokuty uložené spotřebiteli. V případě nepřiměřenosti soud smluvní pokutu vůbec nepřizná. „*Smluvní pokutu v případě její nepřiměřenosti tak soud nepřizná vůbec a bude muset ve smyslu judikatury SDEU vyslovit její neplatnost i bez návrhu.*“¹²³ Ustanovení § 1815 o. z. přímo stanoví, že k nepřiměřeným ujednáním soud nepřihlíží, ledaže se jich spotřebitel dovolá.

Jako další výhodu spatřuji v tom, že smluvní pokutu nelze sjednat u nájmu bytu. Dle § 2239 o. z. se nepřihlíží k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu, ani k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost, která je zjevně nepřiměřená.

Výhodou pro dlužníka je limitace škody, tzn., že kdyby způsobená škoda byla vyšší, než je výše sjednané smluvní pokuty, dlužník by byl povinen uhradit škodu pouze do výše sjednané smluvní pokuty. Tato pokuta by měla zahrnovat všechny škody, jež lze rozumně očekávat.

Na závěr této podkapitoly bych chtěla říci, že z mého pohledu není pro spotřebitele smluvní pokuta jako taková nijak výhodná. Pokusila jsem se zde alespoň shrnout pozitiva, která pro spotřebitele (dlužníka) z takového ujednání vyplývají.

¹²² PELIKÁN, Martin. Smluvní pokuta. *Bulletin advokacie* [online]. 27.06.2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/smluvni-pokuta?browser=mobi>

¹²³ PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1 str. 2076.

6.2.2. Nevýhody smluvní pokuty

Smluvní pokuta představuje pro spotřebitele spoustu nevýhod. Za prvé je třeba zmínit, že smluvní pokuta posiluje postavení věřitele. Jedná se o tzv. sankční plnění, na něž nastane věřiteli právo v případě porušení smluvené povinnosti. Povinnost smluvní pokutu zaplatit vznikne bez ohledu na výši způsobené škody a bez ohledu na vznik škody.

Smluvní pokuta není příslušenstvím dluhu a z toho plyne pro spotřebitele jedna z nevýhod. Totiž v případě, že se dluh promlčí, nepromlčuje se spolu s ním smluvní pokuta, na niž vzniklo právo před promlčením utvrzeného dluhu. Avšak pokud vznikl nárok na smluvní pokutu až po promlčení utvrzeného dluhu, stává se nevymahatelnou i smluvní pokuta.

Za nevýhodný se dá určitě považovat i § 2049 o. z., který stanoví, že zaplacení smluvní pokuty nezbavuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený. Stále se jedná o paragraf, který znevýhodňuje postavení věřitele, i když se možná zdá logické, že při zaplacení smluvní pokuty utvrzovaný dluh nezaniká.

Jako další z nevýhodných ustanovení považují § 1958 o. z., který stanoví, že neujednají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen plnit bez zbytečného odkladu.

V případě odstoupení od smlouvy nezaniká právo na zaplacení smluvní pokuty, to však platí pouze v případě, že nárok na smluvní pokutu vznikl dříve, než zanikl závazek z důvodu odstoupení.

6.2.3. Výhody uznání dluhu

Dalším z utvrzovacích institutů je uznání dluhu. „*Uznáním dluhu dlužník potvrzuje, že dluh v době jeho uznání trvá. Samo o sobě však není uznání dluhu takovou zárukou, že dluh bude skutečně uspokojen. Uznání dluhu jednak: zakládá vyvratitelnou právní domněnku existence dluhu, a současně prodlužuje lhůtu pro vymáhání dluhu.*“¹²⁴

Uznání dluhu představuje pro dlužníka motivační faktor, aby svůj dluh splnil. Výhodou je, že v případě sporu je důkazní břemeno uznání dluhu na dlužníkovi, který musí ve svém zájmu prokázat, že dluh neexistuje. Důkazem

¹²⁴ ŠABATA, Karel. Uznání dluhu – vybrané problémy. *Soudce*. 2017, roč. 19, č. 2, s. 19-24. ISSN 1211-5347.

opaku může vyvrátit vyvratitelnou domněnku, že dluh existoval. Jednou z výhod je, že věřitel nemá právo na další plnění navíc, jako je tomu v případě smluvní pokuty. Kreditní pozice věřitele se nijak nezlepšuje.

„Z ustanovení § 1864 plyne, že uzavře-li spotřebitel smlouvu, kterou nabyvá za úplatu právo užívat ubytovací zařízení s noclehem na více než jeden časový úsek nebo právo na výhodu spojenou s ubytováním, popřípadě včetně dopravy nebo jiných služeb, pokud je taková smlouva uzavřena na období delší než jeden rok, nebo účastenství ve výměnném systému spojené s právem na plnění podle této smlouvy výměnou za poskytnutí možnosti jiné osobě využít svá obdobná práva z této smlouvy, pak uznání dluhu v době, kdy spotřebiteli běží lhůta pro dostoupení od takové smlouvy, je neplatné.“¹²⁵

6.2.4. Nevýhody uznání dluhu

Základní nevýhoda pro spotřebitele tkívá v tom, že se jedná o jednostranné právní jednání, které posiluje pozici věřitele výhodnou právní domněnkou a promlčením. Na základě právní domněnky se má za to, že dluh v době uznání existoval. U výše zmíněného promlčení záleží nevýhoda uznání dluhu na tom, že dle § 639 o. z. uzná-li dlužník svůj dluh, promlčí se právo za deset let ode dne, kdy k uznání dluhu došlo. Určí-li však dlužník v uznání dobu, do které splní, promlčí se právo za deset let od posledního dne určené doby.

Jako další z nevýhod pro spotřebitele vnímám posílení procesní pozice věřitele v případě uznání dluhu. Věřitel v případě soudního sporu už nemusí prokazovat vznik dluhu ani jeho trvání. *„Uzná-li totiž někdo svůj dluh co do důvodu a výše prohlášením učiněným v písemné formě, má se za to, že dluh v rozsahu uznání v době uznání trvá.“¹²⁶*

6.3. Výhody a nevýhody zajišťovacích institutů z pohledu spotřebitele

Uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru se spotřebitel tedy dlužník zaváže věřiteli dluh splnit a věřitel dluh přijmout. Věřitel tedy bude požadovat vrácení smluveného dluhu a to buď s úroky či bez nich. K zajištění vrácení dluhu

¹²⁵ HULMÁK, Milan. Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0, str. 1298.

¹²⁶ § 2053 zák. č. 89/2012 Sb.

Ize sjednat jistotu na základě zajišťovacích institutů. Jistota poté připadne věřiteli v tom případě, že dlužník dluh neplní řádně a včas.

6.3.1. Výhody ručení

Ručení představuje nejčastější zajišťovací institut. Jedná se o zvláštní druh trojstranného vztahu. Právní úpravu nalézáme v § 2018 a následující o. z. a to především pro případ vzniku formou tzv. ručitelského prohlášení.¹²⁷ „*Ručení představuje subsidiární a současně akcesorický právní vztah mezi ručitelem (osobou odlišnou od dlužníka) a věřitelem, který slouží k zajištění věřitelovy pohledávky z hlavního právního vztahu (mezi věřitelem a dlužníkem).*“¹²⁸

Výhodou zajišťovacího institutu ručení je jednoduchost jeho zřízení, které spočívá v ručitelském prohlášení, které vyžaduje písemnou formu. Dlužník si ručitele vybírá sám. Jako další z výhod pro dlužníka (spotřebitele) považují fakt, že ručením lze zajistit nejen dluh peněžitý, ale i dluh nepeněžitý. Dále může být ručení dle § 2019 o. z poskytnuto pro dluhy budoucí nebo podmíněné, jakož i za soubor dluhů určitého druhu vznikajících dlužníku v určité době nebo soubor různých dluhů z téhož právního důvodu.

Další výhodou je, že přiměřená lhůta k plnění není nikde v občanském zákoníku definována. Tato lhůta má dispozitivní povahu, což znamená, že účastníci závazkového právního vztahu si její délku budou stanovovat podle vlastního uvážení. Tato lhůta by měla být sjednána přímo v ručitelském prohlášení pro případ budoucích sporů.

6.3.2. Nevýhody ručení

Když se zamyslím nad zajišťovacím institutem ručení, nevnímám, že by pro dlužníka čili spotřebitele představovalo nějaké nevýhody. Za nevýhodu pro dlužníka (spotřebitele) ve vztahu k věřiteli považují jen to, že v případě, kdy dlužník navrhne určitého ručitele, který by jeho dluh měl zajistit, věřitel nemusí tohoto ručitele přijmout.

¹²⁷ PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7, str. 81.

¹²⁸ PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7, str. 82.

Nevýhodou pro dlužníka ve vztahu k ručiteli je to, že v případě, že jsou námitky, které ručiteli sdělil dlužník, neúspěšné, nahradí dlužník ručiteli náklady, které mu ve spojitosti s uplatňováním těchto námitek vznikly.

6.3.3. Výhody finanční záruky

Finanční záruka vzniká následovně. Výstavce prohlásí v záruční listině, že uspokojí věřitele podle záruční listiny do výše určité peněžní částky, nesplní-li dlužník věřiteli určitý dluh, anebo splní-li se jiné podmínky určené v záruční listině. „*Je-li výstavcem banka, zahraniční banka nebo spořitelní a úvěrní družstvo, jedná se o bankovní záruku.*“¹²⁹ Jedná se tedy o vztah mezi věřitelem, dlužníkem a osobou, která se osobně zavazuje uhradit dluh dlužníka. Výhodou pro spotřebitele je, že oproti starší právní úpravě může být výstavcem finanční záruky nejen bankovní institut, ale vystavit ji může jakákoliv PO či podnikající FO.

Finanční zárukou může být zajištěn dluh a to včetně dluhu budoucího, případně podmíněného dluhu, peněžitého i nepeněžitého, ale také může jít o závazek určitého plnění, jež striktně vzato není ani vázáno na nějaký dluh.¹³⁰ Existence dluhu se striktně vzato nevyžaduje – finanční záruka může vázat povinnost výstavce plnit i na jinak definované podmínky.

Jako výhodu bych považovala i to, že počet výstavců, kteří mohou vystavit finanční záruku, není zákonem omezený.

6.3.4. Nevýhody finanční záruky

Výstavce má právo, aby mu dlužník nahradil to, co výstavce plnil podle záruční listiny vystavené v souladu s uzavřenou smlouvou. Jedná se o nevýhodu, která pro dlužníka plyne z daného institutu. Platí to i v případě, že smlouvu s výstavcem uzavírá třetí osoba.

Nevýhodné postavení má dlužník vůči výstavci v tom smyslu, že vůči němu nemůže uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli. To neplatí, pokud by si však výstavce s věřitelem uplatnění takových námitek ujednali přímo v záruční listině dle § 2039 odst. 2 o. z.

¹²⁹ § 2029 zák. č. 89/2012 Sb.

¹³⁰ KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5 str. 330.

6.3.5. Výhody zajišťovacího převodu práva

Zajišťovací převod práva je pojímán jako jeden ze způsobů, jimiž lze dát jistotu, že dluh bude splněn. Smlouvou o zajišťovaném převodu práva zajišťuje dlužník nebo třetí osoba dluh tím, že věřiteli dočasně převede své právo. Účelem zajišťovacího převodu práva je vyhovět zájmu věřitele získat lepší jistotu a snazší uspokojení, než jaké poskytují jiné způsoby zajištění.

Jako první výhodu pro dlužníka vnímám v tom, že zajišťovací převod práva pro dlužníka nepředstavuje žádné peněžité plnění, i když převod práva pro něho může mnohdy představovat větší újmu. Další výhodou ze strany dlužníka je, že předmětem ujednání může být jakékoliv právo.

Největší výhodou nepochybně je to, že splněním dluhu, který je zajištěný, dochází k automatickému obnovení předešlého stavu ohledně vlastnického či jiného práva. Jedná se o důsledek sjednání zajišťovacího převodu práva jako převodu s rozvazovací podmínkou. Dlouho se vedly spory, zda se jedná o převod s rozvazovací podmínkou či o převod fiduciární. Kdyby se jednalo o převod fiduciární, znamenalo by to, že by bylo potřeba určitého právního jednání věřitele, aby tato práva převedl zpět na dlužníka. Věřitel je povinen mimo obnovení předešlého stavu předchozímu vlastníkovi předat, co k zajištění obdržel.¹³¹ Zároveň vydá vše, co z převedeného práva nabyt nebo co k němu přibylo proti náhradě nákladů, které v souvislosti s výkonem zajištění účelně vynaložil dle § 2043 o. z. Jedná se však o dispozitivní ustanovení, od kterého se tedy lze odchýlit.

Další výhodou je, že při převodu vlastnického práva k nemovité věci se dočasný převod práva zaznamená do katastru nemovitostí tzv. poznámkou. Tato poznámka je důležitá mimo jiné z toho hlediska, že v případě, kdyby se věřitel, na kterého je dočasně převedeno vlastnictví k dané věci, rozhodl převést vlastnictví na jinou osobu a podal by návrh na vklad na katastr nemovitostí, takovýto návrh by byl zamítnut, neboť zde bude poznámka dočasnosti.

6.3.6. Nevýhody zajišťovacího převodu práva

Nevýhodou je již samotné dočasné převedení práva (včetně vlastnického) za účelem zajištění věřitelovy pohledávky. Nevýhodou pro dlužníka je také to, že

¹³¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obz15shuldtmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>

dlužník je oprávněn mít u sebe po celou dobu věc, ke které dočasně nabyl věcné právo. Věřitel má tedy dočasné postavení vlastníka této věci.

Jako poslední nevýhodu u zajišťovacího převodu práva bych zmínila, že v případě, že nebude zajištěný dluh splněn, stane se převod práva nepodmíněným a dlužník předá věřiteli vše, co je nutné k plnému výkonu převedeného práva. K tomu je potřeba dodat, že promlčení dluhu není důvodem pro zpětný převod věci, ke které bylo na věřitele dočasně převedeno právo.

6.3.7. Výhody dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Obsahem dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů je ujednání, že část příjmu není zaměstnanci (zpravidla dlužníku) pravidelně předána a je využita jinak. Občanský zákoník vyžaduje k uzavření dohody o srážkách ze mzdy nebo jiného příjmu předchozí souhlas zaměstnavatele. To neplatí, jde-li o srážky k uspokojení práva zaměstnavatele. Jako první výhodu vnímám, že touto dohodou dochází k postupnému uspokojování dluhu, což je přijatelné jak pro zaměstnance (dlužníka), tak pro zaměstnavatele. Oproti dřívější právní úpravě lze dohodou zajistit jakýkoliv dluh.

Provádění srážek na základě této dohody je regulováno předpisy pracovního práva. Regulována je výše prováděných srážek, což chrání zaměstnance jako slabší stranu před neuváženým závazkem i případným nátlakem zaměstnavatele. Stejně jako při výkonu rozhodnutí je dlužníku vyplacena tzv. nezabavitelná částka. Zaměstnavatel by měl tedy věřiteli vyplácet jen částku přesahující nezabavitelnou částku. Výše srážené částky musí být upravena přímo v dohodě o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů. To je výhodné pro zaměstnavatele (dlužníka), neboť zaměstnavatel není oprávněn stanovovat vyšší srážek sám.

6.3.8. Nevýhody dohody o srážkách ze mzdy nebo jiných příjmů

Pro dlužníka není dohoda o srážkách ze mzdy nebo jiného příjmu tak nevýhodná, neboť představuje smlouvu, která nevznikne bez jeho souhlasu. Za nevýhodné bych považovala to, že zaměstnavatel je oprávněn sjednanou částku srazit, jakmile vznikne další nárok na mzdu. Zaměstnanci je tedy postupně v každém měsíci srážena dohodnutá srážka. Jeho souhlas již k jednotlivým měsíčním srážkám není potřeba.

Další nevýhodou pro dlužníka je, že nese náklady podle druhé a dalších dohod, má-li plátce mzdy plnit současně podle několika dohod. V případě, že plní pouze z jedné dohody, nese náklady plátce mzdy.

7. Závěr

Cílem mé práce bylo důkladně prozkoumat zajišťovací a utvrzovací instituty. Zprvu jsem se zabývala pojmy dluh a závazek. I přesto, že důvodová zpráva k občanskému zákoníku oba pojmy rozlišuje, v samotném zákoně jsou tyto dva pojmy zaměňovány. Občanský zákoník rozumí pod pojmem závazek pouze závazkový právní vztah. Pod pojmem dluh rozumí závazkovou povinnost, která vychází z určitého závazkového právního vztahu. Ten, kdo má dluh, se označuje jako dlužník. Jelikož jsem se snažila popsat pojem „dluh“, bylo zapotřebí popsat i pojem „pohledávka“. Oproti dluhu znamená pohledávka subjektivní právo požadovat od jiného určité plnění. Ten, kdo má takovou pohledávku, se označuje jako věřitel.

V následujících kapitolách jsem se pokusila obecně vymezit zajišťovací a utvrzovací instituty. Jako nejzajímavější považuji institut smluvní pokuty, který bývá v praxi hojně využíván. Když jsem se zabývala judikaturou utvrzovacích institutů, našla jsem spoustu zajímavých nálezů a rozhodnutí Ústavního a Nejvyššího soudu, které se týkaly právě institutu smluvní pokuty. Za zvlášť zajímavý považuji náleží Ústavního soudu České republiky sp. zn. I. ÚS 3512/11, který stanovil, že ujednání o smluvní pokutě nemůže být součástí tzv. všeobecných obchodních podmínek. Jedná se o posun správným směrem, neboť je chráněn spotřebitel jako slabší strana.

Poslední kapitolu bylo třeba správně uchopit a to z toho důvodu, že byla zaměřena na výhody a nevýhody zajišťovacích a utvrzovacích institutů z pohledu spotřebitele. Hlavní pozornost tedy byla věnována spotřebiteli jako slabší straně. Když jsem vymezila pojem spotřebitele, bylo následně potřeba vymezit i pojem podnikatele. Zamyslela jsem se nad tím, jaké závazky většinou bude spotřebitel uzavírat. Jako nejdůležitější jsem uvedla spotřebitelský úvěr. Dle § 2 odst. 1 zák. č. 257/2016 Sb. je spotřebitelským úvěrem odložená platba, peněžitá zápůjčka, úvěr nebo obdobná finanční služba poskytovaná nebo zprostředkovaná spotřebiteli. Následně bylo potřeba si uvědomit, na jaké straně závazkového právního vztahu spotřebitel stojí. Dospěla jsem k závěru, že spotřebitel bude zároveň dlužníkem. Na danou problematiku jsem se snažila nahlížet z mnoha úhlů pohledu. Dohledala jsem pár ustanovení o zajišťovacích a utvrzovacích institutech, které se dotýkají právě spotřebitele jako slabší strany. Jednalo se

například o ustanovení § 2239 o. z., ve kterém je stanoveno, že se nepřihlíží k ujednání ukládajícímu nájemci povinnost zaplatit pronajímateli smluvní pokutu.

Než tuto práci uzavřu, ráda bych se vyjádřila k právní úpravě. Účinností zákona č. 460/2016 Sb. byl poprvé novelizován občanský zákoník (tedy zákon č. 89/2012 Sb.). Touto novelizací byla upravena hned dvě ustanovení důležitá pro toto téma. První změna byla provedena v ustanovení § 2045 odst. 1, které dříve znělo takto: *„Dluh lze zajistit dohodou věřitele a dlužníka o srážkách ze mzdy nebo platu, z odměny ze smlouvy o výkonu závislé práce zakládající mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek nebo z náhrady mzdy nebo platu ve výši nepřesahující jejich polovinu.“* Po novele zákona byla zrušena slova *„ve výši nepřesahující jejich polovinu“*. Druhá změna důležitá pro toto téma byla provedena v ustanovení § 2254 odst. 1. Na základě novely zákona nesmí být jistota vyšší než trojnásobek měsíčního nájemného (před novelou nesměla být jistota vyšší než šestinásobek měsíčního nájemného). Právě novelu ustanovení § 2254 odst. 1 vnímám jako krok správným směrem. Ztotožňuji se s názorem Ministerstva práce a sociálních věcí, podle kterého byla jistota ve výši šestinásobku měsíčního nájemného nepřiměřeně vysoká. Důvodem snížení maximální výše jistoty u nájmu bytu bylo podle Ministerstva zejména usnadnění přístupu k bydlení lidem s nižšími příjmy. Na závěr uvádím, že s právní úpravou zajišťovacích a utvrzovacích institutů jsem spokojena, k žádnému ustanovení zákona nemám výhrady.

Resumé

A theme of this thesis is „Securing and affirmation of debt“. In this thesis I try comprehensively summarize individual institutes of securing and affirmation of debt and show its advantages and disadvantages. I chose this theme of thesis because it's topical issue for the society and each of us. This theme relates to my practice at a bailiff. At this office I daily meet debtors who are unable to pay their debts.

I ask a question why is good to secure a debt? The debtor gives some certainty to creditor that his claim will be pay. The creditor's right is strengthened by the institutions of securing and affirmation of debt. It gives greater degree of certainty to creditor that his claim will be repaid. The Civil Code distinguishes between securing and affirmation of debt. Securing of debt leads to new possibilities of satisfaction, while affirmation of debt offer other benefits.

In thesis I use current literature and some judicial decisions. Especially the fifth chapter is based on some judicial decisions. The most interesting judicial decisions are found at the institute of contractual penalty. The contractual penalty seems to be the most interesting institution of securing and affirmation of debt especially for consumers. In the sixth chapter I deal with the advantages and disadvantages of institutions of securing and affirmation of debt from the consumer's point of view. The consumer is the weaker side in the relation between consumer and entrepreneur. Consumer often arranges a consumer loan. My opinion is that the consumer is on the debtor's side.

I am satisfied with the legal regulation of securing and affirmation of debt. I have no idea how to improve the legal regulativ of securing and affirmation of debt. I am satisfied with amendment of Civil code.

Seznam použitých pramenů

1. Literatura

- [1] HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník V: Závazkové právo Obecná část (§ 1721-2054) Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-535-0.
- [2] KINDL, Milan. *Zajištění a utvrzení dluhů*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-291-5.
- [3] LAVICKÝ, Petr a Petra POLIŠENSKÁ. *Zajištění a utvrzení dluhů*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. Judikatura k rekodifikaci. ISBN 978-80-7478-905-2.
- [4] PELIKÁN, Martin. *Zajištění a utvrzení dluhu v praxi*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-192-7.
- [5] PETROV, Jan. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.
- [6] PRAŽÁK, Zbyněk, Josef FIALA, Jirí HANDLAR a kolektiv. *Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku: komentář k § 1721-2893 OZ podle stavu k 1. 4. 2017 ve znění zákona č. 460/2016 Sb*. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-158-8.
- [7] RABAN, Přemysl. *Občanské právo hmotné: relativní majetková práva*. Brno: Václav Klemm, 2013. ISBN 978-80-87713-10-5.
- [8] ROZEHNAL, Aleš. *Závazkové právo: Obecná část. Deliktní právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-496-1.
- [9] ŠVESTKA, Jiří, Jan DVOŘÁK, Josef FIALA, Irena PELIKÁNOVÁ, Robert PELIKÁN, Alena BÁNYAIOVÁ a kol. *Občanský zákoník: komentář svazek V (§ 1721 až 2520)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-638-9.
- [10] TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v ČR a Evropě*. Praha: Leges, 2015. Teoretik. ISBN 978-80-7502-095-6.
- [11] TINTĚRA, Tomáš. *Smluvní pokuta v teorii a praxi*. Praha: Leges, 2012. Teoretik. ISBN 978-80-87576-27-4.
- [12] TINTĚRA, Tomáš. *Závazky a jejich zajištění v novém občanském zákoníku*. Praha: Leges, 2013. Teoretik. ISBN 978-80-87576-75-5.
- [13] VEČEŘA, Jiří. *Ochrana spotřebitele v České republice a Evropské unii: (včetně úpravy podle nového občanského zákoníku 2014) : právní stav k 1.1.2013*. Praha: Leges, 2013. Praktik (Leges). ISBN 978-80-87576-34-2.

2. Odborné články

- [14] ELIÁŠ, Karel. Zajišťovací převod práva v osnově občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2011, 2011(1-2), str. 72-75.
- [15] ŠABATA, Karel. Uznání dluhu – vybrané problémy. *Soudce*. 2017, roč. 19, č. 2, s. 19-24. ISSN 1211-5347.
- [16] TINTĚRA, Tomáš. OaO: Nový občanský zákoník v souvislosti se zajištěním dluhů užívá pojem „jistota“, ale nikde moc není rozvedeno, co se tím vlastně myslí? *Rekodifikace & praxe*. 2014, roč. 2, č. 5, s. 26-27. ISSN 1805-6822.

3. Elektronické zdroje

- [17] BÁLEK, Jiří. Nejvyšší soud motorem soukromoprávní rekodifikace. *Právní prostor* [online]. 16. 04. 2014 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nejvyssi-soud-motorem-soukromopravni-rekodifikace>
- [18] BEZOUŠKA, Petr. Jak zajistit svoji pohledávku. *Hospodářské noviny: Ihned* [online]. 9. 9. 2013 [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://domaci.ihned.cz/c1-58789830-jak-zajistit-svoji-pohledavku>
- [19] Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgez6obz15shultdmeza&groupIndex=0&rowIndex=1>
- [20] HEJNÁ, Veronika. Bankovní záruka jako efektivní nástroj zajištění dluhu. *Právní prostor* [online]. 17.09.2015 [cit. 2018-09-19]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bankovni-zaruka-jako-efektivni-nastroj-zajisteni-dluhu>
- [21] KOLUMBER, David. Smluvní pokuta ve spotřebitelských smlouvách o finančních službách. *Právní prostor* [online]. <https://www.pravniprostor.cz>, 16.12.2014 [cit. 2019-02-08]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/smluvni-pokuta-ve-spotrebitelskych-smlouvach-o-financnich-sluzbach>

- [22] MIHALÍK, Vojtěch. Zajišťovací převod práva v novém občanském zákoníku. *Epravo* [online]. Praha, 08.04.2016 [cit. 2018-10-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/zajistovaci-prevod-prava-v-novem-obcanskem-zakoniku-100887.html>
- [23] PELIKÁN, Martin. Smluvní pokuta. *Bulletin advokacie* [online]. 27.06.2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/smluvni-pokuta?browser=mobi>
- [24] TEJNSKÝ, Ondřej. Zajišťovací převod práva vyhovuje zájmu věřitele na lepší jistotu a snazší uspokojení. *Právní prostor* [online]. Praha, 03.08.2015 [cit. 2018-10-04]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/zajistovaci-prevod-prava-vyhovuje-zajmu-veritele-na-lepsi-jistotu-a-snazsi-uspokojeni>

4. Judikatura

- [25] Nález Ústavního soudu České republiky, ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. ÚS 3512/2011
- [26] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 4. 2016, sp. zn. 23 Cdo 1749/2015
- [27] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 202/2006
- [28] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. NS 33 Cdo 2632/2010
- [29] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 27. 01. 2011, sp. zn. NS 33 Cdo 2637/2008
- [30] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 26. 09. 2006, sp. zn. 32 Odo 473/2005
- [31] Rozhodnutí Nejvyššího soud České republiky, ze dne 26. 04. 2011, sp. zn. NS 23 Cdo 4799/2010
- [32] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, ze dne 25. 09. 2012, sp. zn. NS 32 Cdo 2940/2010
- [33] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 09. 2010, sp. zn. 32 Cdo 170/2010
- [34] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 08. 2009, sp. zn. NS 32 Cdo 2421/2009

- [35] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 06. 2005, sp. zn. NS 32 Odo 1323/2004
- [36] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 09. 12. 2004, sp. zn. 32 Odo 453/2004

5. Právní předpisy

- [37] Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník
- [38] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník
- [39] Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád
- [40] Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník
- [41] Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce
- [42] Zákon č. 634/1992 Sb. O ochraně spotřebitele
- [43] Zákon č. 257/2016 Sb. O spotřebitelském úvěru